

שיעור בעניני
חג השבועות
שיחת התעוררות
הכנה לחג השבועות
שנת תשפ"א לפ"ק

מדור משפחת שענבערגער

מאמר לחג השבועות לבני ארץ ישראל תובכ"א

שנת תשפ"א לפ"ק

שלימות קבלת התורה מפי הקב"ה בעצמו ללא כל ממוצע, השוואת קטן כגדול, תורתו של משיח, והמסתעף

ומרכבה אל בחי' אריך אנפין המכונה בשם 'זקן', וזהו מדרגה נעלית ביותר של חיים, ובה נמשכת ג"כ הבנה יתירה בתורה, וכמו"כ מקושרת מדרגה זו אל ענין רצון ותענוג, דהעומד במדרגה זו יש לו חיות יתירה, והוא חי חיי תענוג, בריבוי איכות החיים.

ומעתה הנה מדרגה זו של חיים נתגלתה במתן תורה, דאזי נגלה להם הקב"ה כזק"ן מלא רחמים (מלמלא ימרו), וכמו"כ מלך ישראל צריך גם הוא להמשיך מדרגה זו של חיים, והיינו דכתיב ביה "וקרא בו כל ימי חייו", דעליו לקרוא ולהמשיך את מדרגת "ימי חייו" מן התורה, להיותם בבחי' אריכות ימים, ע"ד "למען יאריך ימיהם על ממלכתו".

ודוד המלך אכן המשיך מדרגה זו של חיים, וכדכתיב ביה "והמלך דוד זק"ן בא בימים" (מ"א א, ב), ובאותה שעה לא היה דוד זקן כ"כ מצד כמות שנות חייו, שהרי כל ימי חייו היו רק שבעים שנה, ובהכרח לומר כי דוד היה זקן באיכות, וע"ד דאיתא בזה"ק (מ"א נה), דמעיקרא דמילתא לא היה לדוד המלך חיים כלל, אלא שאדם הראשון העניק לו שבעים שנה משלו, ונמצא כי שנות חיי דוד היו במדרגת האדם הראשון שנברא בעולם, והוא בחי' אריך אנפין, ויתכן לומר כי שנות חייו היו עוד בבחי' אדם קדמון, ועכ"פ הא ודאי כי שנות חייו היתה להם איכות נעלית מאד, ולכן נקרא דוד בשם "זקן". ואת מדרגה זו הנחיל דוד גם לבניו, ולכן כסא דדוד היא רכ"א לוגין (יומא עו), כמנין אר"ך. עוד נימא כי כוס הוא

א.

שייכות מלכות ישראל לקב"ה - המשכת אריכות ימים מכח התורה כנתינתה מסיני

נהגו ישראל לקרוא מגילת רות בחג השבועות, ואשר מגילה זו מיוסדת על יחוס דוד המלך, וכפי שסיומה בא בפסוק "וישי הוליד את דוד" (רות ד, ט), וכן אמרו חז"ל (נרכות ז), מאי רות, שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות. וקריאתה בחג השבועות מורה על שייכות מלך ישראל אל קבלת התורה, וכדחזינן נמי כי המלך צריך לכתוב ספר תורה מיוחד לעצמו, דכתיב "וכתב לו את משנה התורה, וקרא בו כל ימי חייו, למען יאריך ימים על ממלכתו" (דנחיש י, ט), ואיתא בזה"ק (ע"י מיקו"ז פג), דהמכוון הוא לומר, כי ע"י התורה ממשיך המלך אריכות ימים על מלכותו.

ובענין מעלת אריכות ימים נתבאר במקום אחר, כי פשטות עניינו אכן הוא מצד ריבוי הכמות, שיחיה האדם שנים רבות בזה העולם. אך עומק עניינו הוא, דהנה ישנם הרבה מדרגות של חיים, ועיקר מדרגת חיים כנכון היינו מדרגת חיים הבאה באיכות נעלית יותר, בבחי' אריך אנפין, ואשר אריך אנפין מכונה ג"כ בשם 'זקן', וה"נ ה'זקן' הוא זה שיש לו אריכות ימים, וישנו 'זקן' המכונה כן מצד כמות שנות חייו, אולם אמיתת ענין זקן הוא מצד ריבוי האיכות של שנות חייו, ע"ד אין זקן אלא מי שקנה חכמה (קידושין נג:), ועיקר עניינו הוא כלפי מי שנתעלה ממדרגה למדרגה, עד שזכה להיות

מאמר לחג השבועות

וה"נ מלך ישראל אשר חיותו נמשכת בבחי' "למען יאריך ימים", ומאחר שהוא מלך על כל העם, שוב יש ביכולתו להשפיע להם נקו' זו אשר הכל שווים בה, אלא שבדידיה באה נקו' זו במדרגה נעלית יותר, והיינו מצד שיש לו כלים לקבל אותה כראוי, ואילו אחרים זולתו אין להם את הכלים לקבל ענין זה, להיותה נתפסת אצלם כראוי, ולכך צריכים הם בודאי שיעוררו אותם על כך, אולם הא ודאי כי נקו' זו קיימת גם בידם, וניתן לעוררם על כך. וה"ז ע"ד מה דאיתא בגמ' לגבי רבי אלעזר בן דורדייא (ע"ז יז), שהוא שב בתשובה עד שיצתה נשמתו, ועל כך בכה רבי ואמר, יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת. והיינו נמי לומר כי מי שקונה עולמו בשעה אחת אין לו את הכלים לקבל את הקדושה שנתגלתה בו בשעה זו, ולכן יצתה נשמתו בכלות הנפש, משא"כ מי שקונה עולמו בכמה שנים, היינו שיש לו הרבה כלים לקבל את קדושה זו, וביכולתו להמשיך אותה אל המידות וההשגות שיש לו וכדו'. ועכ"פ למעשה אין זה אלא נקו' אחת השווה בכל, וזהו הנקו' שצריך המלך להמשיך על כל ישראל, ע"ד "למען יאריך ימים על ממלכתו".

ענין יין, ואשר אין אומרים שירה אלא על היין (נכוח לה), ונודע כי השירה והזמרה הינם בבחי' גילוי החיות, וה"נ החיות המתגלית ע"י זמירות דוד המלך הם בבחי' אר"ך, דיש בהם אריכות החיים יתירה. ואריכות זו אכן באה אליו מכח התורה, וכפי שפתח דוד את זמירותיו בענין לימוד התורה, והדביקות בה, דכתיב "אשרי האיש וכו' כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה" (תהלים טז, טז), דע"ז נמשכת מדרגה נעלית של חיים.

וע"פ הנ"ל נימא נמי כי גם בתורה גופא ישנם בודאי הרבה מדרגות, ועיקר עניינה הוא ע"ד מדרגת תורה כנתינתה מסיני, ומדרגה זו יש לה שייכות יתירה אל מלך ישראל, ולכן קוראים בחג השבועות במגילת רות שיש בה ייחוס דוד המלך, וכמו"כ יום הסתלקותו הוא בחג השבועות, לומר לך כי מדרגת התורה כנתינתה מסיני יש לה שייכות יתירה אל מלך ישראל. ונרמז עניינו במה דכתיב במתן תורה "ויהי קול השופר הולך וחזק מאד" (שמות יט, ט), וכתב בעל הטורים, ב' במסורה, חדא דין, ואידך "ודוד הולך וחזק" (ש"צ ג, ט), והרי לן כי מדרגת מתן תורה יש לה שייכות יתירה אל דוד המלך.

במת"ת נתגלה ייחודו ית' עם התחתונים, לאחר הבריאה בקודם הבריאה, בבחי' סתים וגליא

וביתר עומק, הנה איתא בזוה"ק (וה"ק ט"ג ע"א), דשמא קדישא סתים וגליא, ואורייתא דהיא שמא קדישא עלאה סתים וגליא. וה"נ נימא כי חלק הסתים שבתורה הוא זה שיש לו שייכות יתירה אל המלך, וכענין מה שנאמר "לב מלכים אין חקר" (משלי כה, ג), וכן אמר חז"ל (שנא ט"א), אם יהיו כל הימים דיו, ואגמים קולמוסים, ושמים יריעות, וכל בני אדם לבלרין, אין מספיקים לכתוב חללה של רשות, והיינו חללה של מלכות, דחלל זה אין לו חקר, ואין בו השגה. ו'רשות' אכן הינו בחי' מלכות, ע"ד הוה זהירין ברשות (ל"ט פ"ג מ"ג), וכן רשות' בגימ' שקוצי"ת, והוא השם השביעי של אנא בכח היוצא מראשי תיבות 'שועתינו ק'בל ו'שמע צ'עקתנו י'ודע ת'עלומות', ושם זה מכוון נגד מידת המלכות.

ואליבא דאמת מיוסדת כל התורה על בחי' המלכות, דכל התורה אינה אלא גילוי והוצאה מן הכח אל הפועל של מחשבת אנא אמלוך של הקב"ה. והיינו כנודע כי כל בריאת העולם באה מכח המחשבה והרצון של 'אנא אמלוך' שהיה להקב"ה כביכול, והוא כלליות הרצון להתגלות בתחתונים. וביותר בא עניינו ע"י הקשר והייחוד שהשי"ת מתייחד עם התחתונים כביכול, ואשר ייחוד זה הוא חלק מן הרצון של 'אנא אמלוך', דהנה גם קודם הבריאה עמד הקב"ה בבחי' "לברו" כביכול, אך בחי' זו לא באה לידי גילוי, ואילו ע"י צמצומי הבריאה נתהוו כלים הראויים לגלות את אלקותו ית' בבחי' זו, דע"י הייחוד עם התחתונים כביכול מתגלה בחי' "לברו" לאחר הבריאה כפי שהיה קודם לה, ובא זאת באופן

חיות הנמשכת ממקור נעלה ביותר יורדת אל הפחותים ביותר

ומדרגה נעלית זו של חיים שממשיך המלך ממקור נעלה ביותר, כמו"כ באה מעלתה מצד שבכוחה להתפשט אל מקום רחוק ביותר, וכנודע הכלל בכל ענין, כי אור הנמשך בשורשו ממקום נעלה יותר, יש בכוחו לירד ולהתפשט במקום נמוך יותר, וכענין אור אין סוף שהוא המקור הנעלה ביותר בעולם, והוא יורד ומתפשט למטה עד המקום הנמוך ביותר, ואל האנשים הנמוכים ביותר. ודוגמא לדבר הוא מענין עצם קדושת היהדות, שהיא נעלית יותר מכל המדרגות, ועד כי אפילו צדיק שיש לו מדרגות והשגות רבים, הנה אחר כל השגותיו הינו בא להשיג את גודל מעלת קדושת ישראל, לידע כי עצם היותו איש ישראל הינה הקדושה הנעלית ביותר, למעלה מכל השגותיו. ולאידך גיסא נמשכת קדושה נעלית זו אל כל איש ישראל באשר הוא, כדתנן (פנהדרין טז), כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר "ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ" (ישעיה ס, טא), וקדושת היהדות היא החלק לעולם הבא ממש שיש לכל איש ישראל.

וכאשר הצדיק בא למדרגה נעלית זו, והוא משיג את קדושת יהדותו, אזי יש בכוחו לעורר אותה אפילו אצל אדם נמוך ביותר שאבד את כל מדרגותיו, דמ"מ את קדושת יהדותו אי אפשר לו לאבד לעולם, שהרי ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא (שס מד), ולכן יכולה קדושה זו להתעורר אצלו ולהחזירו למוטב. והארה זו נמשכת דווקא מן הצדיק הנעלה ביותר, שהוא בא לידי הכרה כי גם הוא איננו יותר מאיש יהודי, אלא שיהדותו שלו באה מצד השגת שורשו למעלה, ויהדותו של זה נמשכת עד למטה.

אשר בעלמא לית מחשבה תפיסא ביה, אמנם כאשר באה נעמי עם רות שהיה מושרש בה נשמת דוד המלך, אזי נתגלתה מדרגת התורה זו שבבחי' תהום, ואשר תורה זו יש לה שייכות אל ענין המלכות, בבחי' 'אנא אמלוך' כנ"ל.

נילוי שלימות מציאותו ית' בחלל הפנוי של הבריאה ושל כח הבחירה כפי שהיה קודם הבריאה

וביתר הרחבה, דהנה אליבא דאמת נוצרו בעצם בבריאת העולם שני חללים, חלל אחד הוא ענין החלל הפנוי שעשה הקב"ה כביכול עבור עצם בריאת העולם (ע"פ סעי' א' ענף ז'), ובבחי' זו באה עבודת הבריאה קודם מתן תורה, דכל הצדיקים שקדמו למתן תורה השתדלו ליישב חלל זה, להמשיך בו אלקות, ולגלות כי השי"ת ממלא את חלל זה לאחר שנברא העולם כמות שהיה קודם שנברא העולם, וכי יש לו עדיין קשר עם הבריאה שנוצרה בחלל זה.

ומלבד זאת העמיד הקב"ה חלל נוסף בבריאת העולם, והוא ענין כח הבחירה, ואשר בכך נראה כי האדם יכול לנהוג בעולם כרצונו, ואין הקב"ה כופה אותו לקיים מצוותיו. ועיקר חלל זה נוצר לאחר מתן תורה, וכדנתבאר במקום אחר, כי מעשה בראשית לא נבראו ע"פ רצון הנבראים, וכן לא שאל הקב"ה את אדם הראשון ואת נח אם רצונם לקבל את שבע מצוות בני נח, אלא כל זאת בא בהכרח שלא בבחירה, משא"כ קבלת התורה באה כולה בדרך בחירה ורצון. וחלל זה שנוצר במתן תורה אכן משלים את החלל הפנוי שנוצר בבריאת העולם, וע"ד מה שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, דאם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שנת פס.). ועכ"פ נמצא כי עיקר כח הבחירה בא אחר מתן תורה, והעבודה לאחר מתן תורה באה ליישב את חלל זה, ולהמשיך בו אלקות, לגלות את האמת כי הקב"ה "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיהו א, ג), וכי הוא ית' ישלים בודאי את התכלית שהוא מבקש לבוא אליה על אף כח הבחירה, וסוף כל סוף בודאי יהא קיום לבריאה, ובודאי שיהיו בו צדיקים, ואכהמל"ב.

ומעתה הנה העבודה בשני ענינים אלו אכן הינה פירוש על הקשר הגדול והמופלא שיש להקב"ה עם הבריאה, למעלה מטעם ודעת, ואשר מכח זה באה מחשבתו ית' בבחי' 'אנא אמלוך', והוא ענין מה שהשי"ת מתייחד כביכול עם הבריאה, בסוד ייחוד קוב"ה ושכינתיה. ומחשבה זו היתה קיימת אצלו ית' גם בעת היותו בבחי' אין סוף גרידא, וגילוייה בא ע"י בריאת העולם, אמנם נתבאר כי גילוי זה גופא הינו בגדר סוד, ונמצא כי כל השגה בו ית' הינה בעצם בבחי' סתים וגליא.

שישנם מקבלים הבאים לידי השגה בגילוי זה, וזאת מכיון שהם גילו אותה. והיינו לומר כי לפני הבריאה היה כל ענין 'אנא אמלוך' בגדר סוד עמוק שלא ניתן להשיגו, וכל הבריאה נועדה בכדי לגלות את סוד זה, וזהו שורש כל הגילויים שבעולם.

וביתר עומק, דהנה הא ודאי כי קודם הבריאה היתה קיימת בחי' מסויימת של שלימות ה', כפי השלימות שהיתה צריכה להיות קודם הבריאה, ומעתה אם לפני הבריאה היה כך, ה"ז בודאי מצד מה שבבחי' זו אכן באה אמתת מדרגת שלימותו ית', וא"כ לא יתכן עוד שתפחת ותתחסר שלימות זו אחר שנברא העולם. ובהכרח לומר כי גם אחר הבריאה ישנם עדיין כל אותם המעלות כפי שהיו קודם הבריאה, וכדרך שקודם הבריאה היה הוא ית' בבחי' "לבדו", בבחי' 'סתים', כן גם אחר הבריאה נחשב כי הוא ית' הינו בבחי' "לבדו", ובבחי' 'סתים', וזהו ענין שני החלקים שישנם בתורה, חלק נגלות התורה שכבר נתגלתה ע"י מתן תורה, וחלק הסתים שבה שעדיין לא נתגלה.

ומעתה הנה כלפי גילוי בחי' זו "לבדו" הנמשך לאחר הבריאה נאמר ביותר "לב מלכים אין חקר", ד"לב מלכים" היינו סוד 'אנא אמלוך', ובשלמא קודם הבריאה, אע"פ שבאותה שעה בודאי לא היתה שום השגה בו ית', שהרי לית מחשבה תפיסה ביה כלל, מ"מ לאידך גיסא, הא גופא מה שלא היה בו שום השגה, ה"ז נחשב ג"כ כהשגה, שהרי בודאי ראוי הדבר שלא תהא שום השגה באלקותו ית'. אולם גילוי מדרגה זו לאחר הבריאה, שיוכלו לבוא בה לידי השגה, הנה זהו חידוש גדול ביותר, כי האיך ניתן לבוא לידי השגה באין סוף. וכן הוא ג"כ בענין מדרגת "לבדו", דבפשטות הדברים נראה כי מדרגה זו יש לה מקום לפני הבריאה דווקא, דאזי מובן בודאי כי הקב"ה הינו "לבדו", בבחי' אין סוף, ותו לא מידי. אולם מציאות בחי' זו לאחר שנברא העולם, ועצם ענין מה שמציאות הבריאה אינה סותרת את המצב של "לבדו", ה"ז סוד כמוס ממש, וזהו סוד ייחודא תתאה אשר לכן אומרים אותו בחשאי (פסחים נו.), ועל כך נאמר "לב מלכים אין חקר", דהשגת בחי' 'אנא אמלוך' לאחר הבריאה הינה כהיום שאין לו חקר.

אמנם במתן תורה נתגלה קשר זה שיש להקב"ה עם הבריאה, והוא ענין גילוי בחי' "לבדו" לאחר שנברא העולם כמות שהיה קודם שנברא העולם, ומחד גיסא אכן נחשב כי סוד זה בא לידי גילוי במתן תורה, אך מאידך גיסא נחשב גילוי זה גופא כסוד גדול יותר מכפי שהיה בתחילה כנ"ל, להיותו בבחי' "לב מלכים אין חקר", דלא נודע לן איך יתכן שיוכלו להשיג את מציאות זו כנ"ל, באופן אשר כל הקדושה אכן הינה בבחי' סתים וגליא. ונרמז ענין זה במה דכתיב במגילת רות, "ויהי כבואנה בית לחם, ותהום כל העיר עליהן, ותאמרנה הזאת נעמי" (רות א, ט), ובזוה"ק דרש פסוק זה על מתן תורה (מיקו"ז ע"ב), ד"הזאת נעמי" דא נעימו דאורייתא. וי"ל כי "ותהום" לשון תהום, והוא ענין 'חללה של רשות'

מאמר לחג השבועות

אליהו תחילה רוח רעש ואש, ה"ז כדוגמת מה דכתיב במתן תורה, "ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר, וקול שופר חזק מאד וכו', והר סיני עשן כולו, מפני אשר ירד עליו ה' באש" (שמות יט, טזי"ט), וה"נ היה לכלל ישראל בחירה באותה שעה שלא לפנות אלא רק אל הקב"ה בעצמו, ע"ד "לא ברוח ה', לא ברעש ה', לא באש ה'", ואילו "קול דממה דקה" הוא קול פנימי ביותר הבא בדקות גדולה מאד, ומי שיש לו אוזניים כנכון לשמוע קול זה, ה"ז נחשב כי הוא מקבל את התורה מפי הקב"ה בעצמו, ע"ד אוזן ששמעה קולי על הר סיני (קידושין כג:), דאלו הן אוזניים אחרות מן האוזניים דעלמא, ואשר בכוחם לקבל תורה מסיני ללא כל ממוצע כנ"ל.

עיקר מתן תורה מצד הרגש האהבה שנמשך בסיני למעלה מכל הסבר, ובהכרח להשיגו בעצמו

והצורך בכח זה שהעניק משה לישראל, שיוכלו גם הם לקבל תורה מפי הקב"ה בעצמו, ה"ז מצד מה שנאמר לגבי מתן תורה, "את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם וכו' קול גדול ולא יסף" (דברים י, יט), ותרגום אונקלוס 'ולא פסק', ונמצא כי גם עתה ישנם עדיין גילויים חדשים של תורה המתגלים בכל עת, ואלו הן השגות בתורה שלא שייך לקבלם מפי הרב, אלא השגות אלו באים מפי הקב"ה בעצמו השוכן בסיני. והיינו לומר כי ישנם דברי תורה אשר השכל מבין אותם, ודברי תורה כאלו אין צורך לשמעם מסיני, אלא ניתן ג"כ לשמעם מפי הרב, ולמסרם מאחד לזולתו, ועדיין יהא זאת בגדר תורה. אולם עדיין ישנה מדרגת הלב של התורה, מדרגת רזין דאורייתא, אשר אע"פ שניתן לגלותה, ולומר בה ביאורים שונים, מ"מ אחר כל הגילוי שבה ה"ז עדיין בבחי' חלק ה'סתים' שבתורה, ולא ניתן לבארה לגמרי אל הזולת, וזהו בחי' "לב מלכים" הנ"ל. ומעתה הנה בבחי' זו באה טובת עינו של משה, להשוות את כל ישראל להיותם מקבלי תורה מסיני ללא כל ממוצע, והיינו שיוכל להתגלות להם תורה שכזו שלא ניתן לקבלה מפי הרב, אלא בהכרח לשמעה מסיני.

וביתר ביאור, דהנה ע"י התורה נהווה הקשר של הקב"ה עם הנבראים, וקשר זה יש לו הסבר, דהקב"ה אמר דברי תורה, ואלו הן דברים שניתן לבארם, וה"ז כדוגמת שני ידידים אשר האחד משיח את אשר על לבו עם זולתו, והוא מוסר לרעהו את כל מהלך מחשבתו, ואת כל ההרגשים שלו, ואת הדרך איך הוא מרגיש הרגשים אלו, עד שבאים שניהם לחשוב באותו האופן, ויש להם דעה אחת, ומהלך מחשבה אחד. אמנם האמת היא, כי כל שיחה זו אינה אלא ביטוי וכלי אל נקו' האהבה והקשר שיש ביניהם, ואשר אהבה זו מונחת תחת כל הדיבורים שביניהם, והרגש זה של אהבה הינו למעלה מן ההסבר, בבחי' "לב מלכים אין חקר", ואי אפשר לקבלו מפי הרב, ואין הרב יכול למוסרו לתלמידיו, אלא בהכרח לקבלו מפי הקב"ה עצמו, וזהו בחי' "לב השמים" (שם ד, יא) שנתגלה בסיני ע"י הקב"ה בעצמו.

טובת עינו של משה ליתן לישראל את הכח שניתן לו לקבל תורה מפי הקב"ה ללא ממוצע

והנה הגילוי של מתן תורה היו בו ג"כ שתי מדרגות, דישנו גילוי הבא באופן שניתן לבארו בפה, ולמעלה ממנו ישנו גילוי שלא ניתן לבארו. ויבואר בהקדם, דהנה איתא בגמ' (נדרים למ.), דלא ניתנה תורה אלא למשה, ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל, ומסיק התם דקאי על פלפולא דאורייתא. והנה דברי חז"ל אלו כפשוטם הינם תמוהים עד מאד, שהרי בודאי ניתנה התורה מלכתחילה לכל ישראל, ומאי האי דקאמר כי התורה לא ניתנה אלא למשה, והוא זה שנהג בה טובת עין ליתנה לישראל, וצ"ב. וי"ל בביאור הענין, דהנה מאמר "אנכי ולא יהיה לך" (שמות כ, יג), מפי הגבורה שמענום (מכות כד.), אולם כל שאר דברי התורה קיבלם משה רבינו לבדו מפי הקב"ה, והוא היה הסרסור לתת את התורה לישראל, וכדתנן (אבות פ"א מ"א), משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע וכו'. וכן איתא בגמ' (עירובין נד:), כיצד סדר משנה, משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וכו', נכנסו בניו, ושנה להן משה פירקו. נסתלקו בניו וכו', נכנסו זקנים, ושנה להן משה פירקו. נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם, ושנה להן משה פירקו. והרי לן כי משה רבינו היה כממוצע בין הקב"ה לבין ישראל, דמשה קיבל תורה מסיני מפי הקב"ה בעצמו, והוא מסרה לכל ישראל.

ומעתה י"ל, כי בבחי' זו באה טובת עינו של משה, דכדרך שהוא קיבל תורה בסיני מפי הקב"ה בעצמו, ללא כל ממוצע, ולא היה עוד אחר כמותו שקיבל את התורה באופן זה, שוב נהג משה טובת עין בכח זה, ליתנה לכל ישראל, שיוכלו גם הם לקבל תורה מסיני ללא כל ממוצע. ועומק הענין הוא, דהנה תפקיד הרב אינו רק ללמוד תורה עם תלמידיו, אלא הרב יש לו מהות שלימה, ועליו למסור לתלמידיו את כל מהותו, וכגון אשר מלבד מה שהרב הינו תלמיד חכם בעל תורה, עוד באה מעלתו גם מצד היותו בבחי' משפיע, ושוב צריך הוא ללמד לתלמידיו גם את עצם כח ההשפעה, שיוכלו גם הם להעמיד תלמידים ולהשפיע אליהם. וה"נ נימא כי משה רבינו היה לו כח לקבל תורה מפי הקב"ה בעצמו, ומעלה זו לא ניתנה אלא למשה בלבד, אולם משה לא שמר שום דבר לעצמו, והוא לא העלים מתלמידיו דבר, אלא בטובת עינו העניק להם משה גם את כח זה שניתן לו, שיוכלו גם הם לקבל תורה מפי הקב"ה בעצמו, ללא כל ממוצע.

וחזינן זאת לגבי אליהו הנביא הנחשב כתלמיד ותיק של משה (סוטה יג.), ובדידה מצינו כי הוא אכן בא לחורב, ומכל סדר הגילוי שנתגלה אליו באותה שעה ניתן ללמוד איך היה סדר הגילוי במתן תורה, דכתיב התם "והנה ה' עובר, ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה', לא ברוח ה'. ואחר הרוח רעש, לא ברעש ה'. ואחר הרעש אש, לא באש ה'. ואחר האש קול דממה דקה" (מ"א יט, טי"ז). והנה מה שראה

מאמר לחג השבועות

הירח, ועיקר עניינו הוא כנ"ל, דלגבי משיח משתווים המדרגה הנעלית ביותר עם המדרגה הנמוכה ביותר.

ונקו' זו של משיח תתגלה בעיקר בימות המשיח, אולם גם בזמן הזה יש לנו כמה עניינים שהם מעין ימות המשיח, וכגון בענין פורים שנמחה בו זכר עמלק, וביאת משיח אכן תלויה במחייית עמלק, דנשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו (שומ"ט פה"ס טו, פ). והנה לגבי עמלק מצינו חילוק גדול עד מאד, לאין ערוך ממש, בין הראשית שלו לבין האחרית שלו, וכדכתיב ביה "ראשית גויים עמלק, ואחריתו עדי אובד" (נמדנר כז, ט), והיינו לומר כי מצד הראשית נחשב כי יש לו מציאות, ואילו מצד האחרית אין לו מציאות כלל. ומעתה הנה כאשר נמחה זכר עמלק, אזי מתגלה בודאי ההיפך ממש, דלא זו בלבד שהאחרית הינה כראשית, אלא עוד יש בה מעלה יתירה על הראשית, ע"ד "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב, ז). וה"נ בפורים אשר בו נמחה עמלק, אזי מתגלה ענין אחרית כראשית, ומשתווים בו ג"כ הקטן והגדול, שהרי באותה שעה נקהלו כל היהודים בעריהם (אסמ"ט ט, ז), כגדול קטן. ונרמז ענין זה גם במגילת רות, דכתיב "היטבת חסדך האחרון מן הראשון" (רות ג, י), דהאחרית הינה במעלה יתירה מן הראשית, ע"ד "ואחריתך ישגא מאד" (איוב מ, ז), והיינו לומר כי ענין משיח שהוא בבחי' אחרית, והוא עומד במדרגה נמוכה וקטנה ביותר, אמנם הוא עוד "ישגא מאד" יותר מן הראשית, וזהו ענין המקושר לתורתו של משיח, וכדיבאר.

כפיית הר כניגית - מחמת חסרון בקבה"ת מרצון. מכח עמלק, ומכח הדיון שהיה בדבר

וביאור הענין הוא, בהקדם, דהנה במעמד הר סיני קבלו ישראל את התורה מרצון, באמנם "נעשה ונשמע" (שמות כז, ו), אמנם נודע כי רצון זה עדיין לא נתגלה בשלימות כנכון, והוא הוצרך עדיין תיקון, ולכן כפה הקב"ה עליהם את ההר כניגית (שנ"פ). ונודע כי החסרון בשלימות קבלת התורה מרצון אכן נמשך מכח מלחמת עמלק שהיתה קודם מתן תורה, דעמלק צינן רצון זה במקצת, ולכן הוצרכו לבוא לידי כפייה, ואילו בפורים אשר בו נמחה עמלק, אזי הדור קבלוהו מרצון. אך למעשה עדיין לא נמחה עמלק בשלימות עד לעתיד לבוא, ואז יהא ג"כ גמר התיקון של קבלת התורה מרצון.

עוד מצינו כי קודם מתן תורה הוצרך משה לדון עם המלאכים על כלליות קבלת התורה, וכדאיתא בגמ' (שם ע"ב), בשעה שעלה משה למרום לקבל תורה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, חמודה גנוזה שגנוזה לך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, "מה אנוש כי תזכרנו, וכן אדם כי תפקדנו" (פסלים ט, ט), "ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך על השמים" (שם פסוק ז'). אמר לו הקב"ה למשה, החזיר להן תשובה וכו'. אמר לפניו וכו', קנאה

אמנם משה נהג טובת עין ללמד גם בחי' זו לישראל, שיבואו גם הם להרגיש אהבה זו, וה"ז כדוגמת מה שיש לך רב המלמד תורה לתלמידיו, והוא מוסר להם את דברי התורה ששמע הוא מפי רבו, ובבחי' זו אין הרב עושה מעצמו דבר, שהרי אין זה תורתו שלו, אלא מה ששמע מרבו הינו מוסר לתלמידיו, וכך נמסרים אותם הדברים מדור לדור. אולם יש לך רב המלמד את תלמידיו איך להתפלל, ושוב בא התלמיד אח"כ להתפלל מעצמו, שהרי אי אפשר להתפלל עם הלב של אדם אחר, אלא התפלה באה ע"י הלב של המתפלל בעצמו, וה"נ כאשר התלמיד מתפלל אין זה נחשב כי הוא מתפלל את תפלת הרב, ע"פ הלב של רבו, אלא התלמיד בעצמו הוא המתפלל ע"פ הלב שלו, אלא שרבו פתח לו את הפתח לידע איך להשתמש עם הלב שלו בעצמו, וזהו מין השפעה שהרב מוסר לתלמידיו, כאשר אחר מסירה זו ה"ז נחשב כעניינו של התלמיד בעצמו. וה"נ בבחי' זו מסר משה רבינו את התורה לישראל, באופן אשר אחר מסירה זו לא יהא התלמיד נחשב עוד כתלמידו של משה, אלא הוא ישתווה אל משה בעצמו, שיוכל גם הוא לקבל את התורה מפי הקב"ה בעצמו. ואליבא דאמת אכן נחשב הלה כתלמיד אמיתי של משה, וזהו בחי' תלמיד ותיק' דמשה, אך לאיך גיסא הינו שווה למשה, אחר שביכולתו לעשות את אותו הדבר כפי שעשה משה, לקבל בעצמו תורה מסיני.

ומעתה הנה בבחי' זו באה ג"כ מדרגת מלך ישראל, דעיקר עניינו הוא בבחי' תפלה, וכמאמר דוד המלך "ואני תפלה" (פסלים קט, ד), אלא שהתפלה והתורה באים אצלו כאחד, באופן אשר התפלה הינה הרגש הלב שבדבר, והתורה באה לבאר הרגש זה. ובענין זה באה ג"כ מעלת תורתו של משיח, וזהו ג"כ בחי' משה משיח, דבבחי' זו באים התורה והתפלה כאחד ממש, ועיקר מדרגה זו הינה בבחי' סודות התורה, שהרי משיח הוא זה שיגלה רזין דאורייתא, ויבאר עניינו להלן.

ב.

מדרגת משיח - גילוי השוואת קמן כגדול, אחרית בראשית

ונבוא לבאר ביתר עומק את ענין תורתו של מלך המשיח הנ"ל, ונימא כי עיקר עניינו של משיח הוא לגלות כי כל איש ישראל, ואפילו הפחות ביותר, יש לו כח לקבל בעצמו תורה מסיני, וכנ"ל אשר הקדושה הנעלית ביותר נמשכת למקום נמוך ביותר. וכמו"כ עיקר מעלת משיח עצמו אינה מצד היותו בעל מדרגה גדול, אלא עיקר עניינו הוא מצד היותו יהודי חזק מאד, ואשר בכך הינו משווה גדול וקטן, וכדחזונו כי דוד המלך היו לו עליות וירידות, והיה ביכולתו לעמוד במדרגה הנעלית ביותר, ובמדרגה הפחותה ביותר, וכן משיח הינו מחד גיסא בבחי' "עני ורוכב על חמור" (זכריה ט, ט), ומאידך גיסא נאמר בו "הנה ישכיל עבדי, ירום ונשא וגבה מאד" (ישעיה נב, ג), וה"ז כענין הירח שיש בה זמני מיעוט הירח וזמני מילוי

מאמר לחג השבועות

הדבר ע"י העשייה בפועל, שוב ניתן לבאר עניינו גם אל המח בבחי' "נשמע".

ודונמא לדבר, דהנה נתבאר כי עיקר מעלת הצדיק אינה מצד המוחין והמדרגות שיש לו, ולא מצד שאר ענייני הצדיק, אלא עיקר מעלתו הוא מצד השגתו את עצם קדושת יהדותו בפשטות. ומובן ממילא כי קדושת היהדות אצל הצדיק באה במדרגה נעלית יותר מכל שאר מדרגותיו, וה"ז מכונה בשם 'פשטות שני', דהשגת פשטות זו באה אחר כל המדרגות וכל העניינים. והנה כבר יתכן מצד בחי' זו, כי אדם פשוט יקבל מן הצדיק את השגת מדרגה זו של עצם קדושת היהדות בנקל יותר מאשר בן עלייה, בעל מדרגה, דבעל מדרגה משתדל לבאר כל דבר, ולהמשיכו אל הכלים שלו, שיוכל לבוא בו לידי השגה, אך קדושת היהדות הרי הינה למעלה מהשגה, ולכן לא יוכל בעל מדרגה זה להשיגה. משא"כ אדם פשוט הרי אין לו השגות, אלא יש לו הרגש בענין זה, ולכן הינו נמשך אחר קדושה זו. ומעתה אחר שאדם פשוט זה מרגיש את קדושה זו המאירה אצלו מכח הצדיק, ואם אצל הצדיק באה קדושה זו בהתלהבות פנימית, הנה האדם הפשוט מתלהב בה בהתלהבות יתירה, בגלוי ממש, ושוב כאשר יראה הבן עליה את התלהבות האדם הפשוט מקדושה זו, אזי יבוא גם הוא ללמוד ממנו, עד שגם לבו יתלהב בקרבו, ומכח זה יעלה בידו להשיג את קדושה זו שהוא לא השיג מתחילה.

וביותר נימא, כי מדרגה זו אכן איננה יכולה להתגלות ע"י בני עלייה, מאחר שאליבא דאמת ה"ז מדרגה נעלית יותר ממדרגת בני עלייה, ועד כי לכן יש לה שייכות גם אל אנשים פחותים, וכנ"ל אשר כגודל מעלת הדבר כן יש ביכולתו לירד למקומות נמוכים יותר, ולכן בהכרח שיתגלה בה מתחילה כי היא אכן איננה מקושרת לבני עלייה דווקא, ורק אחר ההכרה כי מדרגה זו אין לה שייכות לבני עלייה, שוב יוכל גם הבן עלייה להשיגה על מכונה כנכון. וביתר ביאור, דהנה מי שמשתדל להשיג ולהבין מדרגה מסוימת שהינה למעלה מהבנה והשגה, אזי ככל שישתדל יותר להשיגה ולהבין אותה, כן תתרחק מדרגה זו יותר ויותר מהבנתו. אולם אחר שהוא יבוא לידי הכרה כי מדרגה זו הינה למעלה מהשגתו, ואין לו צורך להבינה, שוב יוכל גם הוא ליהנות ממנה, על אף שאכן אין לו השגה בה. וה"ז כענין אור מקיף שניתן ליהנות ממנו אע"פ שאין מבינים אותו, אלא שמתחילה צריכים לעמוד על קיומו של אור זה, וגילויו בא ע"י אנשים פשוטים דייקא, שאין להם כלים להשיג מדרגות עליונות, באופן אשר ה"נעשה" מגלה ענין זה אל ה"נשמע", ובבחי' זו נברא האדם.

דיון משה עם המלאכים בבחי' "נשמע", אמיתת קבלת התורה ע"ד דילוג בבחי' "נעשה"

ומעתה הנה בבחי' זו בא הקב"ה ג"כ ליתן את התורה לישראל, ע"ד הקדמת נעשה לנשמע, וכל מהלך קבלת התורה אכן בא ע"ד הקדמה זו, שהרי משה רבינו מצד עצמו הינו בבחי' "נשמע", דאע"פ שישנו ג"כ בחי' משה

יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם. מיד הודו לו להקב"ה, שנאמר "ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ" (מסלס מ, י), ואילו "תנה הודך על השמים" לא כתיב. והנה עומק ענין טענת "יצר הרע יש ביניכם" הוא, דמאחר שיש לבני אדם יצר הרע, שוב הינם צריכים בודאי לקבל את התורה, דרך ע"ז יהא בכוחם לנצחו, וכמאמר חז"ל (קידושין ל:), בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, ובטענה זו ניצח משה את המלאכים.

אמנם ה"נ נימא כי גם נצחון זה שנצח משה את המלאכים עדיין לא בא בשלימות, בהקדם עוד, דהנה איתא בזוה"ק (מ"א א, ב) כי בזכות "נעשה ונשמע" אמר הקב"ה "נעשה אדם" (נלאשית א, כו), ונילף מינה כי אמירת "נעשה ונשמע" באה בעצם ע"ד מאמר "נעשה אדם". והנה בענין מאמר זה איתא במדרש (נר"י מ, ס), דבשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו, ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה, אמר להן, מה אתם מדיינין, כבר "נעשה אדם". ולכאורה צ"ב, דאם למעשה בראו הקב"ה על אף כל דיון המלאכים, שוב אמאי שאלם הקב"ה מתחילה אם לעשותו אם לאו, אחר שבכל אופן לא הקשיב הקב"ה לדבריהם. ונראה ממהלך הדברים, כי בבריאת האדם אכן בא הדגש על כך שהוא יהא נברא ע"ד דילוג על דיון המלאכים, ולכן אילו לא היה הקב"ה שואלם מתחילה על הדבר, אזי היה נראה כי זהו הסדר מלכתחילה, דהקב"ה נוהג בעולם כרצונו, ואין לו צורך לדון בדבר, ואין לו שום ענין לשאול את המלאכים על כך. אולם אם שאלם הקב"ה מתחילה אם לברוא את האדם אם לאו, והא ראייה כי הסדר הרגיל הוא שצריך לשאול ולדון על הדבר, ולולי זאת אי אפשר לבראו, ומעתה אם בכל זאת לא התייחס הקב"ה לדבריהם, וכבר נעשה אדם, שוב נחשב הדבר כי האדם נברא ע"ד דילוג, והוא ענין ההתעלות למעלה מן הדיון. באופן אשר בריאת האדם לא באה רק בגדר "נעשה" גרידא, ובאופן ששוללים לגמרי את בחי' "נשמע", דבודאי יש בו גם בחי' "נשמע", שהרי באו לדון עם המלאכים על הדבר, אולם "נעשה אדם" זה בא ע"ד דילוג להתרומם למעלה מן ה"נשמע", שלא להתחשב בו, ולא עוד אלא שה"נשמע" הוא שצריך לקבל מן ה"נעשה", דה"נעשה" מבאר אל ה"נשמע" מה שה"נשמע" אינו מבין, וזהו עומק ענין הדילוג על הנשמע.

השגת ענין שלמעלה מהשגה בדרך דילוג דייקא. הקדמת נעשה לנשמע, ע"י אנשים פשוטים

וביתר ביאור, דהנה האומר "נעשה" ללא שה"נשמע" מבין את הדבר מתחילה, שוב נמצא כי הוא איננו פועל בדבר זה עם המח כלל, והמח לא אמר לו מה לעשות, ובהכרח לומר כי הלב וההרגש הם שהביאוהו לעשות מעשה, וזהו הרגש פנימי שהמח אינו עומד עליו, ולא שייך לבארו אל המח, ולכן בהכרח לדלג עליו ולומר "נעשה", ורק אחר שמתגלה

מאמר לחג השבועות

אחר מעשה העגל נתעוררה הטענה מעיקרא דמילתא, איך נתנו את התורה לישראל כאשר הם אינם עתידים לעמוד בנסיון.

והאמת היא כי מתן תורה אכן בא בדרך דילוג, ופשוט הדבר כי לולי דילוג זה אכן לא היה נתפס בשום שכל שיוכלו ליתן את התורה לישראל, שהרי איך אפשר ליתן להם את התורה אחר שהם עלולים לחטוא במעשה העגל, ואיזה שכל גוזר שיריד משה את הלוחות לאחר שכבר עשו את העגל, ולהביאם לידי שבירת הלוחות. ובהכרח לומר כי מתן תורה אכן בא בדרך דילוג, וה"נעשה" הקדים את ה"נשמע", באופן אשר כל דיונו של משה עם המלאכים לא בא אלא כפי מה שה"נשמע" יכול להתדיין עמו, אך למעשה הקדים ה"נעשה" לפני ה"נשמע".

ומעלת זו של הקדמת נעשה לנשמע אכן היה לה להתגלות ביותר בשעה שה"נשמע" מסתלק לגמרי, וכגון בשעה שבאו בני ישראל לידי נסיון העגל, בסברם כי מת משה (שם פט.), והרי נתבאר כי משה עצמו הוא בבחי' "נשמע", ושוב נמצא כי מיתת משה היינו ע"ד הסתלקות ה"נשמע", אולם מאחר שמעלת כלל ישראל באה מצד הקדמת נעשה לנשמע, ומכח זה ניתנה להם תורה במדרגת נעשה הקודם לנשמע, שוב צריכה היתה תורה זו לתת להם כח להתגבר נגד היצר הרע המתעורר במצב של הסתלקות הנשמע, דע"י קדושת תורה זו ניתן לנצח את היצר הרע השולט במצב של נעשה גרידא.

וביתר ביאור, דהנה במצב של 'מת משה' אין הנשמע מביין כלום, אולם כלל ישראל הרי הקדימו נעשה לנשמע, והיינו לומר כי הם באו לידי הכרה כי הם מקושרים אל קדושה נעלית כזו שהינה למעלה מהבנה והשגה, וכל קדושה הנמשכת אליהם אין להם צורך להבינה, ומעתה אם בא היצר הרע להתגבר עליהם בשעת חסרון הבנה, והוא מקטרג עליהם, והוא איננו מניח להם, בצוותו להם לעבור עבירות וכדו', מ"מ תורה זו שבבחי' "נעשה" צריכה לנצח במלחמה זו. אך למעשה חזינו כי הם נכשלו בחטא העגל, וה"ו מורה על כי תורה זו הבאה ע"ד הקדמת נעשה לנשמע עדיין לא נתגלתה בשלימות, והיא נתגלה רק בימות המשיח, ועל כך באה העבודה במשך ימי עולם, לבוא אל שלימות מדרגת הקדמת נעשה לנשמע.

גילוי מעלת הנעשה בעת הסתלקות הנשמע,
חיות בבחי' תחה"מ - ענין פורים, פלפולא
דאורייתא

ושלימות מדרגת הקדמת נעשה לנשמע נתגלתה אח"כ בימי עולם בכמה מיני אופנים, אולם כל גילויים אלו לא היו אלא מעין דלעתיד לבוא, וכגון בענין הפורים שהיה מיוסד על טעות המן שסבר כי מת משה, והוא לא ידע דכאשר מת משה נולד משה (מגילה יג.), ומכח זה אכן הדור קבלוה בימי אחשוורוש בשלימות הרצון. ומדרגת מת משה נולד משה

משיח, ומצד זה משווה משה את כל ישראל כאחד, מ"מ מדרגה זו של משה באה מצד בחי' אחרית, והיא עדיין לא נתגלתה, ולעת עתה ישנה רק מדרגת משה מצד בחי' הראשית. והנה לכן בא משה קודם מתן תורה להציע מתחילה את דבר ה' בפני זקני ישראל, דכתיב "ויבוא משה ויקרא לזקני העם, וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר ציווהו ה'" (שמות יט, ו), וזאת מכיון שגם הזקנים הינם בבחי' אנשי ה"נשמע" שבישראל, וכפי שיאמרו הם מה לעשות, כן יצייתו לקולם שאר המון העם שהם בבחי' אנשי ה"נעשה" שבישראל. אך למעשה באה קבלת התורה ע"ד דילוג, דכתיב "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו, כל אשר דבר ה' נעשה" (שם פסוק ט), והיינו לומר כי לא זו בלבד שהם הקדימו נעשה לנשמע, אלא כל עצם אופן קבלת התורה באה ע"ד הקדמה זו, דאנשי ה"נעשה" דילגו והקדימו להסכים לקבל את התורה לפני אנשי ה"נשמע".

ובלפי ענין זה איתא בזוה"ק כי "נעשה אדם" בא בזכות "נעשה ונשמע", לומר לך כי ענין שניהם אחד הוא, דכדרך שבכריאת האדם שאל הקב"ה את המלאכים אם לבראו אם לאו, אך למעשה דילג הקב"ה עליהם, וכבר "נעשה אדם", ונתבאר כי בכך ביקש הקב"ה להורות כי עיקר בריאת האדם באה בדרך דילוג דייקא, וה"נ במתן תורה שאל משה מתחילה את הזקנים אם רצונם לקבל את התורה, אך למעשה דילגו עליהם כל העם, ואמרו כולם "נעשה ונשמע", וי"ל כי זו היתה תכלית המכוון מלכתחילה, שתבוא קבלת התורה בדרך דילוג דייקא.

אולם משה רבינו עצמו, כאשר הוא דן עם המלאכים בדבר קבלת התורה, אזי אע"פ שהוא אכן ניצחם בדבריו, מ"מ נצחון זה לא בא בשלימות, שהרי כל עצם הדיון עמו מורה על כי משה פעל באותה שעה בבחי' "נשמע", ולכן נמי נמשך דיון זה כפי השיעור שאיש ה"נשמע" יכול לדון בדבר, ובבחי' זו נראה לכאורה כי משה ניצח את המלאכים, אמנם האמת היא כי משה לא ניצחם בשלמות, שהרי קבלת התורה באה בעצם ע"ד דילוג דייקא, באופן שאין בו מקום לדיון כלל וכלל.

מעשה העגל בגילוי על חסרון קבה"ת בבחי' נשמע, וחסרון בשלימות הקדמת נעשה לנשמע

ונתגלה חסרון זה להדיא בענין טענת משה אל המלאכים, כלום יצר הרע יש ביניכם, דבבחי' זו נמצא, כי נתנית התורה לישראל באה בכדי שיוכלו לנצח על ידה את היצר הרע. אך למעשה חזינו כי תיכף אחר מתן תורה גירו בהם את היצר הרע בענין מעשה העגל, והם לא עמדו בנסיון, ונמצא כי התורה שהיתה צריך לשמש כעצה נגד היצר הרע לא הועילה להם, והם עדיין עבדו עבודה זרה גם אחר מתן תורה, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא, מה מקום יש להוריד את התורה אל העולם הזה, ולתתה לבני ישראל. מה גם אשר באותה שעה אכן לא הוריד משה רבינו את התורה לגמרי אל העולם, שהרי עדיין עמדו קודם גמר המ' יום של מתן תורה. ואף אי נימא כי התורה כבר ניתנה להם במעמד הר סיני, מ"מ

מאמר לחג השבועות

העגל היה משה נכנס לגן עדן, והוא היה מניח את הלוחות על עץ החיים, ואשר מקומו למטה הוא בקודש הקדשים שבבית המקדש, והרי לן כי שלימות מתן תורה הוא בבנין בית המקדש, דלולי זאת אין לנו מקום היכן להניח את הלוחות. וכן הוא ג"כ בפשטות הדברים, דגמר המשכת חלק המעשה של מתן תורה בא ע"י בית המקדש, אחר שבבית המקדש מקיימים למעשה בשלימות את כל מה שכתוב בתורה.

ועד"ו איתא נמי במדרש (מנצח"ל פי"ו), דכיון שאמרו ישראל "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", מיד אמר הקב"ה למשה, "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" (שמות כה, ט). ועניינו הוא ע"ד הנ"ל, דהתרומה לבית המקדש הינה בחי' הנעשה של הנשמע שבא במתן תורה. וזהו ג"כ ענין מה שביקש שלמה להיות כמשה (ר"ה לא); דשלמה הוא ביותר בבחי' נעשה, שהרי בימיו באו מעשי המצוות בתכלית השלמות, וכמו"כ בזמנו עדיין לא היו שתי מלכויות בישראל, ונמצא כי שלמה היה מלך ישראל כנכון, ונהגו בו כל דיני המלכות, וכל השבטים עלו לרגל אל בית המקדש, וכן הסנהדרין ישבו בלשכת הגזית, וזהו שלימות בחי' "נעשה". אמנם הרי נתבאר כי למעשה לא זכינו עדיין שישתווה הנעשה אל הנשמע, מה גם אשר אילו היה הנעשה משתווה אל הנשמע אזי היה לו מעלה יתירה על הנשמע, בבחי' "אשת חיל עטרת בעלה", ומדרגה זו לא נתגלה בשלימות עד ימות המשיח, אלא ששלמה היה מעין של ימות המשיח, ולכן ביקש שלמה להיות כמשה.

ובית המקדש גופא נחלק ג"כ לשתי בחי', בענין הארון והמזבח, ונתבאר במקום אחר כי הארון והמזבח הם שתי בחי' בקדושת המקדש, בבחי' משכן ובחי' מקדש, ויסוד ענינם הוא ע"ד מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן, דהרמב"ם כתב (צ"ט הנמיכה פ"א ה"ה), מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו קרבנות, ומדבריו נראה כי עיקר תכלית בית המקדש הוא הקרבת הקרבנות. ואילו הרמב"ן כתב (שמות סט), דעיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר. ובפשטות נראה כי מחלוקתם באה האם עיקר ענין בית המקדש הוא הארון, או שעיקרו הוא המזבח. ולדרכנו נאמר, כי מצד בחי' 'משכן' נחשב כי הארון הוא העיקר, ואילו מצד בחי' 'מקדש' נחשב כי המזבח הוא העיקר, ואכהמל"ב.

וביאור עניינו הוא ע"ד הנ"ל, דהנה הארון הינו המשכה של מתן תורה כנ"ל, והוא בבחי' המח, בחי' "נשמע", אולם המזבח הוא בבחי' הלב, בחי' "נעשה", ונתבאר כי הלב יכול לעמוד על עניינים שאין המח יכול לעמוד עליהם, וזהו עיקר ענין בית המקדש, ולכן דרשו חז"ל מסמיכות הפסוקים שנאמרו תיכף אחר מתן תורה, דכתיב "ולא תעלה במעלות על מזבח" אשר לא תגלה ערותך עליו" (שס כ, ג), וסמך ליה "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שס לא, א), לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח (מילמ"א סט). והיינו כנ"ל אשר ע"י המזבח ניתן לקבל את התורה שבלב שלמעלה מן המח.

היינו נמי בחי' משה משיח, דבבחי' משיח לא שייך כלל ענין מיתה, וע"ד דוד מלך ישראל חי וקיים' (ר"ה כה). ואע"פ שגם על משה עצמו אמרו חז"ל כי משה לא מת (פוט"ה יג), י"ל כי נמשך זאת מצד חלק המשיח שבו, דמשיח עומד בבחי' "למען יאריך ימים על ממלכתו", ועיקר ענין אריכות ימים היינו ע"ד המשכת מדרגת חיים כזו שאין בה מיתה כלל, ועומק עניינו הוא ע"ד מדרגת החיים שבבחי' תחיית המתים, וזהו ג"כ עומק ענין דוד מלך ישראל חי וקיים, דאפילו בשעה שנראה כי דוד בא לידי מיתה, מ"מ אליבא דאמת אין בו מיתה, מאחר שהוא מעורר את מדרגת החיים שבבחי' תחיית המתים, וה"נ כאשר מסתלק בחי' "נשמע", ונותר רק בחי' "נעשה", היינו בעצם שנותר רק החלק שלא בא לידי מיתה כלל, ואכהמל"ב.

וכמו"כ נודע כי יום הכיפורים הוא מעין הפורים, וכדאיתא בזוה"ק (מיקו"ו טו), דפורים אתקריאת על שם יום הכפורים דעתידין לאתענגא ביה, והיינו לומר כי פורים הוא בבחי' יום הכיפורים דלעתיד לבוא, ומעין זה הוא ביום הכיפורים שבכל שנה, וביום זה אכן ניתנו לוחות שניות שהם בחי' כפליים לתושיה (איזו יא, ו; שמו"ר מו, א), דעיקר ענין לוחות אלו הוא בבחי' תורה שבעל פה, ועיקר תורה שבעל פה היינו פלפולא דאורייתא, ופלפולים אלו הם בבחי' תורה שהאדם שומע בעצמו מהר סיני, וכדחזינן כי בימי אבלו של משה נשתכחו אלף ושבע מאות קלין וחמורין, וגזירות שוות, ודקדוקי סופרים, ואעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו (ממורה טו), וה"נ נימא כי שכחה זו שבאה בימי אבלו של משה הינה בבחי' מת משה, ע"ד גזירה על המת שישתכח מן הלב (פסמיס נד), וה"נ מאחר שנסתלקה מהם ההארה של משה, שוב שכחו את הלכות אלו, ובכל זאת מכח פלפולא דאורייתא החזירו את הלכות אלו, ע"ד המשכת מדרגת חיים בבחי' תחיית המתים. וכמו"כ מה שע"י פלפולא דאורייתא ניתן להחזיר הלכות שנתשכחו, אע"פ שלא שמעום מחדש מפי משה, ה"ז מורה על כי פלפול זה הינו הארה מן ה"קול גדול ולא יסף" של מתן תורה, וקול זה נתגלה בימי אבלו של משה, ובעת שכחת התורה, דבשעה זו מתחזקים ביותר בבחי' "נעשה" כנ"ל.

שלימות מתן תורה בביהמ"ק, שלימותו ע"ד השוואת הארון והמזבח, מח ולב, נעשה ונשמע

ובבחי' זו בא ג"כ כל ענין בנין בית המקדש, דהנה שלימות מתן תורה היתה צריכה לבוא בעצם לאחר מ' יום שעלה משה למרום, וזאת ע"י המשכתה אל בית המקדש, שהרי במעמד הר סיני שמעו ישראל את התורה מפי הגבורה, אמנם באותה שעה עדיין לא נמשכה התורה למטה, לגלותה למעשה בפועל ממש, והמשכה זו באה במ' יום אלו אשר בהם עלה משה למרום, ובימים אלו כתב הקב"ה את הלוחות במעשה, ושוב היה משה צריך לירד מן השמים עם הלוחות, ומקום הנחתם היה צריך להיות בבית המקדש, וכנודע כי אלמלא חטא

מאמר לחג השבועות

שוב לא היה ביכולת האותיות לגלות את אהבה זו, ולכן עלתה האהבה על גדותיה, דלא היה שום דבר שיכול לבארה, וזהו פירוש ענין שבירת הלוחות כפי שיבואר עניינו לעתיד לבוא.

ג.

תורתו של משיח בבחי' תורת אר"י, סוד הייחוד והאהבה שנתגלו במאמר "אנכי", ביטול יצרא דעבו"ז

והנה מדרגה זו של תורה שהינה בבחי' תורתו של מלך המשיח, כמו"כ ניתן לכנותה בשם תורת ארץ ישראל, ואשר ארץ ישראל היא מקום בית המקדש, וחזינן נמי כי שבח ארץ ישראל בא בפסוק דילפינן מיניה לכל שיעורי התורה (דנריס מ, ט; נרכות מא), ואשר שיעורים אלו הם שנשתכחו בימי אבל משה (יומא פ), ועתניאל בן קנז החזירים ע"י מדרגת התורה של פלפולא דאורייתא הנ"ל. ומדרגה זו של תורה מקושרת ג"כ אל מאמר "אנכי ה' אלקיך" שהוא סוד האמונה, ואשר האמונה היא שורש כל דבר, וכמו"כ את מאמר זה אכן שמעו כל ישראל בסיני ללא כל ממוצע, וזאת מכיון שבמאמר זה נתגלה קשר הלב עם השי"ת שלא ניתן לבאר עניינו, ובהכרח לשמעו בעצמו מהר סיני, ואילו כל שאר חלקי התורה אינם אלא פירושים על הייחוד והאהבה שנתגלו במאמר זה, כאשר כולם אינם משתווים אל מאמר "אנכי ה' אלקיך" גופא.

ומדרגת תורת ארץ ישראל כנכון אכן באה באופן אשר האמונה מאירה בכל התרי"ג מצוות, ועד כי מכת גילוי קדושת ארץ ישראל ניתן לעקור לגמרי את יצרא דעבודה זרה, וכדאיתא בגמ' (ערמין לז), דאנשי כנסת הגדולה בעי רחמי על יצרא דעבודה זרה ובטלוהו, ואגין זכותא עלייהו כי סוכה, והיינו דקפיד קרא עילויה דיהושע, דבכל דוכתא כתיב 'יהושע', והכא כתיב 'ישוע' (נמיה מ, יז), בשלמא משה לא בעא רחמי, דלא הוה זכותא דארץ ישראל, אלא יהושע דהוה ליה זכותא דארץ ישראל, אמאי לא ליבעי רחמי. והרי לן להדיא כי ביטול יצרא דעבודה זרה בא מכת זכותא דארץ ישראל. וזהו ג"כ ענין חג הסוכות הבא בכל שנה אחר יום הכיפורים, דביום הכיפורים נתנו לוחות שניות, ואזי נמשך תיקון לחטא העגל, והוא תיקון החסרון הנ"ל שהיה בשלימות הקדמת נעשה לנשמע, ולכן נמי נכנס הכהן גדול ביום זה לפני ולפנים, והוא מעין דלעתיד לבוא שישוב האדם לגן עדן כקודם החטא, ומכח זה נמשך אח"כ ענין הסוכה המורה על ביטול יצרא דעבודה זרה, וכנ"ל בגמ', דכאשר אנשי כנסת הגדולה בטלו יצרא דעבודה זרה, אגין זכותא עלייהו כי סוכה.

עבודה זרה וחרון אף באים כאחד, ביטולם מכת זכותא דאר"י

וביאור הענין הוא, דהנה הגזירה שנגזרה על משה רבינו שלא יכנס לארץ ישראל, באה בעקבות חטא מי

והרי נתבאר כי מדרגת "נעשה" צריכה עדיין תיקון, וה"נ לכך אכן אין לנו עדיין מזבח בשלימות, דיש לנו מזבח החיצון, ומזבח הקטורת, אולם עיקר מדרגת המזבח כנכון הוא ע"ד מה שביום הכיפורים הכניס הכהן גדול את הקטורת לפני ולפנים, והוא ענין אחדות הקטורת עם הארון, אחדות הלב עם המח, להיותו בבחי' קטורת, וכידוע כי הקטורת מרמזת על עשרת הדברות (כש"י נמדנר ז, ט), וכאשר הלב משתווה אל המח אזי יש בו מעלה יתירה, בבחי' "אשת חיל עטרת בעלה". אמנם למעשה מתגבר השטן בכל עת בתוקף גדול לעומת בית המקדש, וה"נ אחר שהקדימו נעשה לנשמע, ובבחי' זו היו צריכים לבנות את בית המקדש, אזי הראה השטן כאילו 'מת משה', ומכח זה נגרם חטא העגל ושבירת הלוחות, ולא זכינו אל שלימות בחי' "נעשה" כנכון, וזהו ג"כ ענין הסתלקות משה ממש, אשר בו נשתכחו כמה הלכות כנ"ל.

בשבירת הלוחות נתגלה תוקף האהבה שאין האותיות יכולות לסבלה

ולאידך גיסא נימא, כי דייקא מכח שבירת הלוחות ניתנו הלוחות השניות, ובהן נתגלה ביתר שאת ענין פלפולא דאורייתא הנ"ל, והוא ענין התחדשות התורה שבעל פה בכל יום. וכן רבי עקיבא הוא שורש התורה שבעל פה (ינמות סג; סנהדרין פו), ובדידיה מצינו כי הוא היה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות (מנחות טז), וה"נ נימא כי קוצי האותיות מורים על עניינים שלא ניתן לבארם ע"י אותיות, דהאותיות אינן יכולות לבטא את אהבת ה' וכדו', וה"ז נכלל בקוצי האותיות, בבחי' תורה שבעל פה, ועל כך דרש רבי עקיבא תילי תילין של הלכות, וזהו עבודה בבחי' "נעשה".

ויתירה מזו נימא, כי כל עצם ענין שבירת הלוחות יתפרש בזמן התיקון לעתיד לבוא בבחי' זו, וכענין יום י"ז בתמוז אשר בו היה משה צריך לירד עם הלוחות, ולגבי יום זה נאמר "חג לה' מחר" (שמות לג, ט). וכאשר נתבונן בדבר נראה, כי יום זה אכן הוא יו"ט גדול, שהרי מאחר שנעשה העגל, שוב אליבא דאמת לא היו כלל ישראל צריכים לקבל את הלוחות כלל, ואין שום הסבר בעולם למה נתן הקב"ה את הלוחות גם אחר שעשו את העגל. והתירוץ היחידי לכך הוא, כי נתנת הלוחות אכן אין לה הסבר, ואין אותיות שיוכלו לבאר ענין זה. ומצד זה מתפרש ענין שבירת הלוחות באופן זה, דבאותה שעה עלתה אהבת ה' לישראל על גדותיה, למעלה מן האותיות, עד שלא יכלו האותיות לסבול את אהבה זו, ולא היה בכוחן לבאר את האהבה שנתגלתה באותה שעה, ולכן נשתברו הלוחות, והאותיות שבה פרחו באוויר (פסחים פו). ואכן אילו זכינו היו האותיות סובלות את אהבה זו, והן היו מבארות אותה, ואע"פ שאליבא דאמת לא ניתן לבאר אותה, מ"מ אהבה זו היתה מתגלית בכל עת יותר ויותר, ע"ד גילוי ריזן דאורייתא, סודות התורה, וכפי שיהא לעתיד לבו. אך מאחר שלא זכינו,

מאמר לחג השבועות

השנת מדרגה כנכון ע"פ תורתו של משיח - מצד קדושת היהדות השווה בכל ישראל

ועומק הענין הוא, בהקדם, דהנה מצינו כי רשב"י משבח את עצמו כי הוא גדול יותר ממשנה רבינו, באמרו 'אנא חמינא אנפאי נהירין כנהורא דשמשא תקיפא דזמין למיפק באסוותא לעלמא, ועוד דאנא ידענא דאנפאי נהירין, ומשה לא ידע ולא אסתכל, הדא הוא דכתיב "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו" (שמות לד, כט; וז"ק ס"ג קלנ:), וצ"ב. וי"ל כי כוונת התורה באמרה "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו" הוא, ע"ד מה דכתיב התם (פסוק ל"ג), "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו, וייראו מגשת אליו, ויקרא אליהם משה וכו', ויכל משה מדבר אתם, ויתן על פניו מסוה", והרי לן כי אילו היה משה יודע מתחילה כי קרן עור פניו, אזי היה מניח לאתרו מסוה על פניו בדברו עמם, אולם מאחר שהוא לא ידע זאת, לכן לא הניח על פניו מסוה, ומכח זה ראו ישראל את קירון עור פני משה, ורק כאשר ראה כי "וייראו מגשת אליו", ובכך הבין כי קרן עור פניו, ואזי הניח מסוה על פניו. ומיניה וביה הבין משה רבינו, כי מאחר שלא הודיעוהו מתחילה כי קרן עור פניו, ה"ז סימן מן השמים כי כאשר הוא מדבר אל כלל ישראל אל לו ליתן על פניו מסוה, ורק בשאר הזמן היה לו מסוה. ומעתה הנה על כך בא רשב"י לומר, כי מכיון שמידתו היא לגלות את סודות התורה, ללא כל מסוה, והיינו ע"ד בחיבתא תליא מילתא (וזה"ק ש"ס קמ:), ללא שום הסתר, וללא שום דין, שוב ניתן להודיעו כי קרן עור פניו, ואין צורך להעלים זאת ממנו, דאילו משה אם היה יודע כי קרן עור פניו, אזי היה מניח על פניו מסוה גם בדברו עם ישראל, ולכן לא הודיעו הקב"ה, בכדי שלא יניח מסוה על פניו בדברו עמם, אולם אצל רשב"י אין לחוש שהוא יניח מסוה על פניו בדברו עם ישראל, שהרי כל עניינו הוא ע"ד גילוי הסוד, ולכן אנא ידענא דאנפאי נהירין.

והנה פשטות ענין מה שהצדיק מניח מסוה על פניו, ה"ז נמשך מענין "הצנע לכת" (מ"ס ו, ט), דהצדיק מסתיר את עצמו שלא יידעו כי הוא זכה למדרגה נעלית זו אשר לא כל אחד ראוי לכך. ובהנחה זו יבואר עומק ענין מה שרשב"י לא הוצרך לשים על פניו מסוה, שהרי תורת רשב"י הינה בבחי' תורתו של משיח, והרי עניינו של משיח הוא לגלות נקו' השווה אצל כל אחד, באופן אשר כל אחד מקבל אותה מסיני ללא כל ממוצע, וה"נ קירון עור פניו רשב"י הינו חלק מגילוי קדושת היהדות שלו, ואשר בקדושה זו משתווים כולם כאחד, ושוב אין לו צורך להניח על פניו מסוה ולהצניע את קדושה זו המתגלית בו. וביתר ביאור, דהנה עצם קירון עור פני משה לבדו ה"ז מורה כי לאו כל אחד ראוי לכך, אולם האמת אינה כן, דבודאי ראוי כל אחד להארה זו, ואע"פ שבודאי לא ישיג כל אחד את הארה זו באותו האופן, אלא האחד ישיג אותה יותר, והשני פחות, אך עכ"פ הא ודאי כי הצדיק אינו צריך להסתיר את קירון עור פניו בכדי שלא להראות לזולתו דבר שאינו ראוי לכך, שהרי גם הלה ראוי לכך מצד חלק היהדות

מריבה, דהקב"ה אמר לו "ודברתם אל הסלע" (צמדנר כ, ט), ואילו משה רבינו היכה את הסלע (ש"ס פסוק י"ב), ולכך אמר לו הקב"ה, "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל, לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם" (פסוק י"ז). עוד כתב הרמב"ם (שמונה פקיס סופ"ד), כי היתה טענה נוספת על משה בענין זה, והיינו במה שהוא בא לכלל כעס באמרו "שמעו נא המורים" (פסוק י'), וכן כתיב "כי המרו את רוחו ויבטא בשפתיו" (תהלים קו, לג). ועומק הענין הוא, דהנה אמרו חז"ל (שנת קה: מיקו"ו פט:), כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, ואין המכוון לומר רק כי הכועס נחשב כעובד עבודה זרה, אלא פשטות ענינו בא לומר כי עצם הכעס נובע מעבודה זרה, וע"ד מאמר חז"ל (ספרי דניס יג, יח), כל מקום שיש עבודה זרה בעולם יש חרון אף בעולם, והרי לן כי עבודה זרה באה יחד עם חרון אף. ומעתה נימא כי אם בשעה זו חרה אפו של משה, ה"ז מורה על כי משה הרגיש בו סרך עבודה זרה, ושוב באה הטענה עליו כי היה לו להמתיק את העבודה זרה שבדבר, ולא היה לו להימשך אחר החרון אף שבו, וה"ז כעין הטענה על יהושע שלא ביטל את יצרא דעבודה זרה, ולכן במידה כנגד מידה נגזר על משה שלא יכנס לארץ ישראל, אשר בזכותה בא ביטול יצרא דעבודה זרה.

ועד"ז בכל פעם שמתעורר אצל האדם הרגש של כעס, ה"ז בא להורות לו בעצם כי נתעורר בו עתה איזה סרך של עבודה זרה, ושוב צריך הוא לבטל עבודה זרה זו, והיינו שעליו לגלות אלקות באופן שהחרון אף יתבטל כלא היה, ואילו אם הוא בא לכלל כעס וחרון אף, אזי לא מיבעיא כי הוא לא ביטל את העבודה זרה שבדבר, אלא הוא עוד מגדיל אותה. וממוצא הדברים נמצא, כי ענין חרון אף ועבודה זרה באים כאחד, וכן ביטול חרון אף וביטול יצרא דעבודה זרה באים גם הם כאחד, ויש הרבה דרכים לבאר את הקשר ביניהם, ואכהמל"ב, ועכ"פ למעשה נחשב כי שני עניינים אלו באים כאחד.

ולאידך גיסא חזינן נמי כי עיקר חרון אף אכן יש לו שייכות אל חוץ לארץ, שנאמר "ונתן ה' לך שם לב רגז" (דניס נח, טה; נליס נב), וכמו"כ אמרו חז"ל (ע"ז ט), דישאל שבחוצה לארץ עובדי עבודה כוכבים בטרהה הן, והיינו מכיון שבחוץ לארץ אין ההשגחה העליונה באה בהתגלות, וזהו בחי' עבודה זרה, ומכח זה באים לידי "לב רגז", ואילו בארץ ישראל ישנה זכותא דארץ ישראל, ואין שם עובדי עבודה זרה בטרהה. וענין זה יש לו שייכות יתירה אל דוד המלך, שנאמר ביה "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה', לאמר לך עבוד עבודה זרה" (ש"ס כו, יט), ומיניה דרשו חז"ל (כמונ"ס קי:), כי הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה, והוא בחי' עובדי עבודה זרה, ומיניה נראה נמי כי עיקר ביטול יצרא דעבודה זרה יש לו שייכות אל תורתו של דוד, תורתו של מלך המשיח.

מעין גילוי תורתו של משיח ע"י פרשתו של בלעם, בבחי' "לא ידע"

ואחר מעשה הכאת הסלע אכן נתגלה במקצת עניינו של משיח, אולם גם גילוי זה לא בא בשלימות, וזהו ענין פרשתו של בלעם, ואשר בפרשה זו גילה בלעם את ענין משיח, באמרו "דרך כוכב מיעקב" (נמדנז כז, י), וכמו"כ נתגלה בפרשה זו תוקף האהבה שאוהב הקב"ה את כנסת ישראל, עד כי אפילו החוטא נכלל גם הוא באהבה זו, דלא שייך לפגום בה כלל, וכפי שאמר בלעם, "לא הביט און ביעקב, ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו, ותרועת מלך בו" (סס כז, כא), וגילוי זה בשלימות יבוא ע"י משיח. וירושת ארץ ישראל תלויה גם היא בגילוי זה, וכנודע מה שכתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע, כי מה שנתגלה ענין 'ישראל' אע"פ שחטא ישראל הוא בתחילת ירושת ארץ ישראל, בענין חטאו של עכן, ה"ז מכיון שלא שייך לירש את הארץ כנכון כל עוד שלא נתגלה יסוד זה, וע"ד דכתיב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ", והמכוון הוא על ארץ ישראל, ועל עולם הבא, וגילוי זה בא ג"כ ע"י בלעם כנ"ל.

וי"ט להוסיף בו דברים, דהנה נודע כי שלימות ירושת הארץ תהא לעתיד לבוא, כאשר יירשו גם את ארץ קיני קניזי וקדמוני (נלאטיט טו, יט), והיינו ארץ אדום עמון ומואב (צ"ג טו), ואילו היה משה רבינו נכנס לארץ ישראל, אזי היו כובשים גם ארצות אלו, אלא שלעת עתה עדיין לא זכינו לכך. והנה עמון ומואב הרי טהרו בסיחון (גיטין למ), ולכן אחר שכבשו כלל ישראל את ארץ סיחון ועוג, וה"ז נחשב כטעימה מכיבוש עמון ומואב, שוב ניתן היה לגלות את מדרגת התורה שהיתה מתגלית אילו היה משה רבינו נכנס לארץ ישראל, ומכח זה ניתן היה להמשיך בעולם את גילוי פרשתו של בלעם שהינה מעין מדרגה זו של תורה, ואשר גילוי פרשה זו אכן בא אחר כיבוש ארץ סיחון ועוג. אולם הא ודאי כי גילוי זה לא בא בשלימות כנכון, והוא הוצרך עדיין תיקון, ומכח זה נמשך כל ענין חטא פעור, ואשר הכנעת קלי"ז זו באה ע"י סוד קבורתו של משה "מול בית פעור" (דברים סז), ואמרו חז"ל (סוטה יד), מפני מה נקבר משה אצל בית פעור, כדי לכפר על מעשה פעור, וקבורתו של משה הרי באה ע"ד "ולא ידע איש את קבורתו", דאפילו משה עצמו לא ידע.

ופרשתו של בלעם גופא באה גם היא בבחי' "ומשה לא ידע", שהרי משה לא היה מעורב במעשה זה, והוא לא ידע מכל הענין בשעת מעשה, ורק אח"כ גילה לו הקב"ה מה שאירע שם, ונמצא כי פרשה זו הינה בבחי' התורה של "לא ידע". וי"ל כי נמשך זאת מכח מה שנודע כי בלעם היה בבחי' "זה לעומת זה" נגד משה רבינו (נמ"ל יד, כ), ומעתה הנה אם בלעם אמר על עצמו כי הוא "יודע דעת עליון" (נמדנז כז, טו), כן לעומת זאת אצל משה רבינו באה פרשה זו בבחי' 'לא ידע'. ומה שבלעם השתבח בכל עת כי הוא "יודע דעת עליון", ה"ז מכח הדעת דמשה שירדה לגלות אצלו, ומכח זה נמשכה תורה שלימה, פרשתו של בלעם. ולדרכנו נאמר, כי

שלו, ואילו הקדושה שאינה חלק מן היהדות שלו אכן לא ישיג. וה"נ קירון עור פני משה אצל רשב"י בא ע"ד גילוי עצם היהדות שלו השווה בכל, ולא שייך לומר בה כי רק רשב"י זוכה לכך ולא זולתו, ולכן לא היה לו צורך להסוות את פניו שלא יבחינו במעלה זו שנתגלתה אצלו.

וביתר עומק, דהנה אם מדרגה זו אכן מיוחדת רק אליו, ולא לאחרים זולתו, אזי בעומק הדברים יש בה הוראה בעצם על כי מדרגה זו יש לה שייכות אל עבודה זרה, שהרי מצד מדרגת תורתו של מלך המשיח מתגלה, כי כל מדרגה הנמשכת אל הצדיק, עליו להשיג כי אין לה שייכות אל פרטיותו שלו, והיא לא באה אליו אלא רק מכח עצם יהדותו, מן האלקות שבו, מצד היותו חלק אלוך ממעל, ואילו אם הצדיק אינו עומד על כך, אלא הוא סבור כי זהו מדרגה שלו בעצמו, ה"ז נחשב אצלו בבחי' 'ישות וגאווה', והמתגאה הינו כעובד עבודה זרה (סוטה ד), ובמקום שיש עבודה זרה יש חרון אף.

ומעתה נימא כי כמו"כ כאשר אמר הקב"ה למשה "ודברתם אל הסלע", אזי נצרך היה להמשיך מכח דיבור זה מעיין התורה שכזה בבחי' תורתו של משיח, ובבחי' תורת ארץ ישראל, והיה נאמר בו "ותהום כל העיר וכו', ותאמרנה הזאת נעמי", דכולם היו תמהים על 'נעימו דאורייתא' זו הנמשכת מתהום המלכות, והוא ענין קשר כנסת ישראל עם דודה שלא ניתן לבאר עניינה, ומכח זה ניתן היה להמשיך את הגילויים הגדולים ביותר אל אנשים הנמוכים ביותר. אלא שבשעה זו נתעורר חרון אפו של משה, ומשה לא היה יכול להמתיקו, והיה זאת באמרו "שמעו נא המורים", ופירש"י, המורים את מוריהם, והיינו לומר כי מצד מדרגת התורה שהיתה צריכה להתגלות בשעה זו אכן משתווים כל ישראל כאחד, וכולם עומדים בגדר 'מורים', אלא שבאותה שעה עדיין לא בא זמן גילוי תורה זו, ולכן בא משה בטענה עליהם בהיותם מורים את מוריהם. ועד"ז כתב בספה"ק ליקוטי מוהר"ן (קמ"א מו"ט כ), כי הטענה על משה בענין "יען לא האמנתם ב"י", היינו שמשה לא האמין בקדושתו העצמית, דבאותה שעה נמשכה העלמה על קדושת עצם יהדותו, ולא הניחו לו לגלותה, ומכח העלמה זו נמשך בו ג"כ מלכתחילה ענין "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו", והמתקת בחי' זו תהא בביאת משיח.

ועד"ז בא ג"כ ענין מה שנאמר במשה "ולא ידע איש את קבורתו" (דברים סז, י), ואמרו חז"ל (סוטה יד), דאפילו משה עצמו לא ידע, וה"נ נימא כי "לא ידע" היינו בבחי' העלמת הדעת של משה, ובשעת העלמה זו נצרך להתחזק באורו של משיח, אך כל עוד שמשיח עדיין לא נתגלה אי אפשר לגלות זאת בשלימות. ועכ"פ נמצא כי כל העלמה של תורה, והעלמה של שבח ארץ ישראל, וכענין ההעלמה שנמשכה על שיעורי תורה שנרמזו בפסוק של שבח ארץ ישראל, הנה כל זאת הוא חלק מענין מת משה, ותיקונו בא ע"י בחי' מת משה נולד משה, שהוא ענין משה משיח כנ"ל.

מאמר לחג השבועות

עצמי ובשרי אתה וכו', הכי אחי אתה ועבדתני חנם, הגידה לי מה משכורתך" (בלשון נט, יד-טו), וכן אמר "ויברכני ה' בגללך וכו', נקבה שכוך עלי ואתנה" (שם ל, כז-כח), והוא מנשק את כולם (שם לז, ט), והוא עושה רק טוב לכולם, אך אליבא דאמת הינו כל כולו "ארמי אובר אבי" (דניס טו, ט), חטיבה אחת של שקר מכף רגל עד ראש.

והנהגה זו של בלעם שלעומת משה הינה גילוי על צד הקדושה, דכדרך שבלעם משווה עצמו כמי שעושה את רצון ה', כאשר כל כולו עובר על רצונו ית', כן לעומת זאת כאשר נראה כי משה עובר ח"ו את פי ה', אין זה באמת אלא קיום רצון ה'. ובעומק הדברים יתגלה זה הענין על כל ישראל, וזהו מדרגת תורתו של משיח, דמשיח יגלה את הקשר שיש להקב"ה עם כנסת ישראל שלא ניתן לבאר את עניינה. והא ודאי כי כל קשר נמשך משני הצדדים, ע"ד "כמים הפנים לפנים" (משלי כו, ט), וה"נ גם כלל ישראל הינם מקושרים אל הקב"ה בקשר שלא ניתן לבארו, ואף כאשר ישנם הרבה עוונות ח"ו המסתירים על כך, מ"מ אליבא דאמת אוהבים כלל ישראל את השי"ת באהבה עד אין שיעור, וזהו תורתו של משיח.

גילוי נשמת משיח ע"י הגלות לשדה מואב, ע"ד אנא יסד ברתא

וביסוד זה יבואר ג"כ מעשה נעמי ורות שהיה "בימי שפוט השופטים" (רות ט, ט), דהם שפטו את שופטיהם (נ"ז טו:), והיינו לומר כי הם דנו את כולם לכף חוב, וה"ז מורה על כי באותה שעה לא באה ירושת ארץ ישראל באופן הנכון, דאילו אמיתת ענין ארץ ישראל באה לגלות את זכותם של ישראל, ועד כי אפילו בית ד"ן של ארץ ישראל נוטה יותר לזכות, וכמאמר חז"ל (מכות ז, א), ברח מחוצה לארץ לארץ סותרין את דינו, מפני זכותה של ארץ ישראל. וזכות זו של ארץ ישראל מביאה ג"כ לביטול עבודה זרה כנ"ל, והיינו נמי מכיון שבארץ ישראל מתגלה כי כל ישראל הינם מאמינים בני מאמינים בעצם, שהרי "אנכי ולא יהיה לך" מפי הגבורה שמענו, ומאמר "אנכי" הרי הוא שורש כל התרי"ג מצוות, דהמאמין היינו נמי שהוא מקיים בעצם את כל התרי"ג מצוות, ואם לא נתגלה הדבר בפועל, אין זה אלא מחמת קטרוג שהתעורר עליו, אולם זהו עצם ענין זכותא דארץ ישראל, ועל כך נאמר "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ".

ומאחר שבאותה שעה לא נתגלה זכותא דארץ ישראל, לכן הלכו אלימלך ונעמי ובניהם לגור בשדה מואב (שם), ובעומק הדברים נימא כי הם לא רצו לצאת מארץ ישראל, אלא רצונם היה להתעלות אל מדרגה נעלית יותר של ארץ ישראל, שהרי הם הלכו לארץ עמון ומואב, ואשר זהו בחי' ירושת ארץ ישראל דלעתיד לבוא, בבחי' תורתו של משיח, והם חשבו כי יהא להם הצלחה בדבר, אך למעשה היה זאת כדחיקת הקץ, ולכן לא עלתה בידם.

אילו היה משה מגלה את התורה שבבחי' "ודברתם אל הסלע", ואשר זהו תורת ארץ ישראל, תורתו של משיח, אזי היה משה נכנס לארץ ישראל, ושוב היתה מתגלית תורה זו בשלימות, אך מאחר שלא זכינו לכך, שוב נמשכה תחתיה פרשתו של בלעם.

הנהגת בלעם בצד הסמ"א כגילוי על אהבת ה' הנעלמת של משה וישראל

ועומק הענין הוא, דהנה נתבאר כי פרשתו של בלעם באה אחר מעשה הכאת הסלע, ואשר במעשה זה היתה טענה על משה, "יען לא האמתתם בי". אמנם נודע כי אם משה רבינו בא לידי חטא, ה"ז נמשך בודאי מצד מסירות נפשו למען כלל ישראל, ומצד זה יתכן מאד לומר, כי עוונותיו של משה הינם גדולים יותר מכל המצוות שבעולם, אחר שהם באו מכח צדקותו הגדולה ומסירות נפשו של משה. וביותר י"ל, כי עוונותיו של משה הינם כגילוי בעצם על כלליות עוונות כל ישראל, דאם מצינו אצל משה רבינו שהוא השרש של כלל ישראל, כי עוונותיו הינם באמת כל כולם בבחי' מצוה, שוב עתיד להתגלות ענין זה גם על כל ישראל, דכאשר הם יעשו תשובה אזי יתהפכו כל עוונותיהם לזכויות (יומא טו:), וזהו תכלית עוונותיו של משה. אמנם לעת עתה עדיין לא נתגלה הדבר, ויתגלה רק כאשר נעשה תשובה בביאת משיח.

וה"נ נימא כי לעת עתה נתגלה ענין זה באופן אחר, והיינו ע"י בלעם שהינו בבחי' "זה לעומת זה" נגד משה רבינו, דהנה אצל בלעם מצינו כי הוא אינו עושה שום עבירה, באמרו תמיד בכל עת, "אם יתן לי בלק מלוא ביתו כסף וזהב, לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי, לעשות קטנה או גדולה" (נמדרו כג, יט), ועד"ז משווה בלעם את עצמו בכל עת כאיש טוב ומושלם, ובבחי' זו הינו מחשב חשבונות של 'פאליטיק' עם הקב"ה, כאילו הוא ית' עושה עמו עוולה, וכגון שהוא בא בטענה כי מאחר שאמרו לו מתחילה לילך עם שרי בלק, והוא הרי הינו איש ישר, וכל רצונו אינו אלא לעשות רצון ה', ולכן הינו מקיים מה שנאמר לו לילך עם שרי בלק, וא"כ מה זאת שבא מלאך לעוות את דרכו, ולבלבל את מוחו שלא לילך. וגם עתה הינו עדיין איש הגון, והוא אינו חולק על ה', ואם יאמרו לו עתה שלא לילך אזי בודאי שלא יילך, אע"פ שהוא אינו מבין את מהלך הדברים, ומבלבלים את מוחו פעמים כך ופעמים כך, מ"מ הוא יעשה למעשה רק את מה שיאמרו לו. אולם הא ודאי כי בלעם יחד עם כל הפאליטיק שלו, ועם כל טענתו כי אין ביכולתו לעבור את רצון ה', מ"מ אליבא דאמת אין בלעם אלא חטיבה אחת של עבירה על רצון ה', וע"ד כל אנשי הפאליטיק המשווים עצמם כמשותוים עם כל דין, כאשר האמת היא כי כל כולם שקר מכף רגל עד ראש, וכענין לבן הארמי, אשר ע"פ פשטות התורה נראה כי הוא האדם הטוב ביותר בעולם, והוא מנדב עצמו בכל עת לומר מה ביכולתו עוד לעשות, ומה יכול הוא לתת עוד לזולתו, וכגון באמרו "אך

מאמר לחג השבועות

ושום קלי' אינה יכולה להפסיק את חסד זה, ובבחי' זו מתחסד הקב"ה עם משיח, ע"ד "וחסדי מאתך לא ימוש" (ישעיה נד, י). וע"ד הרמז, הנה אברהם אמר ללוט "הפרד נא מעלי", ואשר 'פרד' נוט' פ'שט ר'מז ד'רש, לומר לך כי באלו הדרכים ניתן עדיין להפרידו מעליו, אך בבחי' הס'וד אי אפשר לו להיפרד מעמו, והיינו ע"ד אבא יסד ברתא (מיקו"ז ס"א), אבא הוא סוד אצילות, בחי' חכמה, והוא מאיר עד המלכות, ומצד בחי' זו נאמר עמוני ולא עמוני"ת, מואבי ולא מואבי"ת, ומכח זה נפתח הפתח אשר על ידו נתקרב מלך המשיח. וזהו בחי' "כוסי רוייה" (פסלים כג, ט), ענין תורתו של מלך המשיח, סודות התורה, רזין דאורייתא, שיתגלו לעתיד לבוא ברחמים במהרה בימינו אמן.

ומ"מ ע"י מעשה זה אכן נמשכה על ידם נשמת משיח, והיינו ע"ד "רבות מחשבות בלב איש, ועצת ה' היא תקום" (משלי יט, כ"א), דע"י הליכתם לשדה מואב גילה הקב"ה את נשמת רות שממנה בא משיח. ונשמה זו נתקרבה אל כלל ישראל ע"י דרשת עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית (ינמוט עו:), ועומק עניינו הוא, דהנה אברהם אבינו היה איש החסד, אולם הוא אמר ללוט "הפרד נא מעלי" (נלאשית יג, ט), והיינו לומר כי בענין לוט שממנו באו עמון ומואב נמשך איזה גבול אל החסד דאברהם, שאין ביכולתו עוד להתחסד עמו מכאן ואילך, ולכן עליו להפרד מעל אברהם. אך בענין זה נאמר כי השי"ת הינו "עושה חסד למשיחו" (פסלים יח, נ"א), והוא ענין סודות התורה אשר על ידם נמשך חסד ללא גבול,

תוכן השיעור:

הסתלקות הנשמע. נתינת הלוחות על אף חטא זה כדילוג על השכל, גודל אהבת ה' שאין האותיות יכולות לסבלה / הדור קבלוה מרצון מכח גילוי מת משה נולד משה, המשכת חיות בבחי' תחה"מ. מעי"ז ביוכ"פ שניתנו לוחות שניות, פלפולא דאורייתא שבכוחה להחזיר את שכחת התורה / הארון בבחי' נשמע, המזבח בבחי' נעשה, שלימותו ביוכ"פ ע"ד אחדות הארון והמזבח / תורת משיח בבחי' תורת אר"י, הארת האמונה בכל המצוות, זכותא דאר"י, ביטול יצרא דעבודה זרה / חרון אף ועבודה זרה כאים כאחד, הכעס כהוראה על סרך עבודה זרה, עיקרה בחו"ל. הטענה על משה שלא התגבר על חרון אפו לבטל עבודה זרה במי מריבה / משה לא ידע כי קרן עור פניו בכדי שלא יעלים אותה בדברו עם ישראל. רשב"י ידע, דכל עניינו ע"ד גילוי / המסוה כהעלמה על מדרגה שאינה שייכת לזולתו, רשב"י גילה כי כל ישראל יש להם שייכות למדרגה זו הנמשכת בעצם מקדושת היהדות, ולולי זאת ה"ז כישות שהינה בבחי' עבודה זרה. הטענה על משה במי מריבה שלא גילה השוואת כל ישראל, מורים את מוריהם / פרשתו של בלעם כגילוי על משיח, אהבת ה' לישראל שאי אפשר לפגמה. אחר הכאת הסלע שהוא פגם בתורת משיח, אחר כיבוש סיחון ועוג מעין שלימות ירושת אר"י / בלעם "יודע דעת עליון" כגלות הדעת דמשה שעמד בבחי' "לא ידע". בלעם משווה עצמו כעושה רצון ה' כשכל כולו עבירה על רצון ה', הוראה על משה המקיים רצון ה' כשנראה עובר עליה, גילוי על כלליות עוונות ישראל שיתפכו לזכויות / גילוי נשמת משיח בעת הירידה לשדה מואב להמשיך שלימות ירושת אר"י, וע"י גילוי המשכת חסד ה' ללא גבול, ע"ד אבא יסד ברתא בענין מואבי ולא מואבית.

קריאת מגילת רות וייחוס דוד בחג השבועות מצד שייכות המלך לקבה"ת - המלך צריך להמשיך מדרגת חיים בבחי' אריך שנתגלתה במת"ת, עיקרה בבחי' תורה כנתינתה מסיני / קדושת היהדות למעלה מכל המדרגות, גילוי ע"י הצדיק מכח כל השגותיו, ויש לו כלים לקבלה. המשכתה אף לפחותים ביותר, קונה עולמו בשעה אחת שאין לו כלים לקבלה / מת"ת כגילוי 'אנא אמלוך' של הקב"ה, וביותר ע"י חלק הסתים שבה - גילוי בחי' לבדו אחר הבריאה כקודם לה, סוד יחוד"ת, סוד השגת ענין שלמעלה מהשגה / חלל הפנוי לבריאת העולם הושלם בחלל הבחירה שנתהווה במת"ת, עבודת הצדיקים להמשיך בהם אלקות, סוד יחוד קובה"ו / הכח לקבל תורה מפי הקב"ה בעצמו ניתן למשה לבדו, ובטובת עינו נתנה לישראל כרב המשפיע כל מהותו לתלמידיו. כח לקבל גילויים חדשים במדרגת הלב של תורה שלא שייך לשמעם מפי הרב, גילוי האהבה שתחת הדיבור / מדרגת משיח בבחי' תורה ותפלה כאחד / עיקר ענין משיח מצד קדושת יהדותו השווה בכל, לעומת עמלק שיש חילוק בין ראשיתו לאחריתו / חסרון בשלימות קבה"ת מרצון - א. כפיית הר כגיגית מכח עמלק שצינן את הרצון. ב. דיון משה עם המלאכים כאשר אמיתת קבה"ת ע"ד דילוג דייקא, כמאמר "נעשה אדם" / הקדמת נעשה לנשמע - גילוי שלמעלה מהשגת המח, למעלה ממדרגת בני עלייה. השגת איש פשוט בקדושת יהדות הצדיק גורמת גם לבני עלייה שיעמדו על כך / מהלך קבה"ת ע"ד הקדמת נעשה לנשמע, תשובת כל העם שהקדימו את הזקנים / חטא העגל כגילוי שלא באה קבה"ת מחמת טענת 'צה"ר יש ביניכם', גילוי חסרון בהקדמת הנעשה שהוצרך להשפיע התגברות על היצה"ר בזמן

מדור זה נתנדב לעי"נ
האשה החשובה מרת פעריל ב"ר טובי ע"ה
נדבת משפחת דרו הי"ו

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

שנת תשפ"א לפ"ק

הימים, שהלוואי יהיו תמיד בני ישראל כן. ולא מצאנו בשום מקום שהקב"ה משבח את כלל ישראל בשבח כזה, שיאמר עליהם שאכן זה היה תכלית המכוון שלי, וזהו הדבר הנרצה והמבוקש שעבור זה נברא כל העולם. והיו אז בבחי' זה הדבר אשר צוה ה', שיכולים להורות באצבע שזהו הדבר המכוון. ובדרגה זו היו בני ישראל ביום מתן תורתנו, יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב (שם ד, י).

ואמר הקב"ה: 'מי יתן והיה לבבם זה', שהיה הקב"ה מורה באצבע שהלב הזה שיש עתה לבני ישראל הוא הדבר המכוון. ובאמת הרי אלו הם דברים שבלב שכמה שיכבירו במילין לפרש אותם לא יוכלו לפרש אותם כראוי, כי קשה מאד לפרש את רגשי הלב. אבל עכ"פ לב זה שהיה להם זה היה הדבר המכוון. וכדי להתבונן ברוממות של מעמד זה ניתן לראות ממה שכתוב בתורה (דברים ה, כא): 'הן הראנו ה' אלוקיננו את כבודו ואת גדלו ואת קולו שמענו מתוך האש היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי'.

כי ידבר אלקים את האדם וחי

וכבר פירשנו שמה שאמר הכתוב 'כי ידבר אלקים את האדם וחי', אין פירושו רק בדרך חידוש שיכול אדם לחיות גם כי ידבר אתו אלקים. אלא המכוון בזה הוא שעתה נוכחנו לראות שרק כאשר 'כי ידבר אלקים את האדם וחי' - אז הוא חי. ואם היה סבור ומדמה עד עתה שהוא חי, הנה כעת נוכח לראות שמעודו לא טעם את טעם החיים. והתורה נקראת בלשון הגמרא 'רחמנא', שהוא בחי' מחיה מתים ברחמים רבים, שיש להקב"ה רחמנות גדולה על המתים, ועל כן נתן הקב"ה את התורה שהוא בחי' תחיית המתים, כי ידבר אלקים את האדם וחי.

ימי הספירה וחג השבועות - זמן לתשובה עפ"י פנימיות התורה

כבר נהוג אצלינו מדי שנה בשנה להתאסף חברים מקשיבים קודם חג השבועות, לדבר מענייני התעוררות עבודת ה'. ואף שלכאורה הרי אין זה הזמן המיוחד לכך, ויותר רגילים בזה קודם ראש השנה שהוא זמן תשובה, או בימי השובבי"ם שהם זמני תשובה על תיקון הברית, ואילו ימי ספירת העומר בכלל וחג השבועות בפרט, אף שהוא זמן מתן תורה, הנה בפשטות אינם ימי התעוררות לתשובה ותיקון המעשים.

ואמנם באמת דבר זה להתייחס לימים אלו כימי תשובה הוא ענין נעלה יותר שיש לו שייכות עם פנימיות התורה, כי כל ענין תיקון המידות והספירות בימים אלו נתגלה בעיקר על ידי פנימיות התורה בזוה"ק (פרשת אמור דף צז), ואילו על פי פשטות התורה וגם לפי מה שנתבאר בדברי הראשונים והפשטנים וגם לפי חכמי המוסר אין שום שייכות מיוחדת לתשובה בימי הספירה. ונראה מזה שהמדובר הוא מענין פנימי שיש לו שייכות למדריגות נעלות יותר. וזה נותן פירוש אחר לכל ענין ימי הספירה וחג השבועות, שחלק מימים אלו הוא יום ל"ג בעומר שיש בו הארה מחג השבועות.

מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים

והנה בחג השבועות היה המעמד הנבחר, שהיה זה השעה הטובה שהיה לעולם מיום הווסדה ועד עתה. ואם היה להקב"ה שעה טובה בעולם היה זה בעת שעמדנו לפני ה' סיני. ומה לנו יותר ממה שראינו שהקב"ה אמר (דברים ה, כו) מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

ולא שיכיר האדם את בוראו על ידי הבריאה, אלא בבחי' פנים בפנים דבר ה' עמכם (דברים ה, ד), שנפגשו עם הקב"ה בעצמו וראו אותו בכבודו ובעצמו.

עשרת הדברות הם הבירור של העשרה מאמרות

וזהו השינוי היסודי שקיבלה הבריאה לאחר מתן תורה, שאז נתן הקב"ה את עשרת הדברות שהם הבירור של העשרה מאמרות, שמאז והלאה נעשו העשרה מאמרות כטפל לעשרת הדברות שהם העיקר, ועשרת הדברות הם כלל התורה והמצוות, שעל ידם מכירים את הקב"ה פנים בפנים, ונפגשים עם הקב"ה על ידי שמרגישים את קדושת התורה והמצוות ואת כל קדושת היהדות. וכמוכן שאלו הם חיים אחרים וזהו ענין אחר ושינוי גדול מלמעלה עד למטה בכל הבריאה.

אין לנו רק רושם ממעמד נתינת הלוחות הראשונות

וענין זה מצד אחד הוא מדריגה נעלית שיש לה שייכות רק עם יחידי סגולה ממש, והיא ראייה שהיא לא זכינו כראוי ליום מתן תורתנו שהיא שבירת הלוחות. ובאמת חידוש הוא שעושים עסק מכל ענין זמן מתן תורתנו שהיא למעשה נשברו הלוחות, וכל המדריגה שהיא לישראל אז שפסקה זוהמתן (שבת קמו). וכל המעמד הנבחר נגמר בשבירת הלוחות, ואין לנו את הלוחות הראשונות רק את הלוחות שניות שהוא בדרגה אחרת. אמנם כל הענין של חג השבועות הוא שבועות כאלו שהם הקב"ה שורה הרי זה משאיר רושם, ובוודאי שהוא גם דבר נצחי. אבל בהיות כן הנה במידה מסויימת יש לזה שייכות ביותר עם בני עליה ואנשים נעלים.

אוי להם לבריות מעלבונה של תורה

ויבואר ביותר שהעולם הוא במצב שאינו יודע כלל מהו התורה, ועל זה ארז"ל (אבות פ"ו מ"ב) שבכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. והעולם עדיין לא זכה מעולם לדעת מהו התורה, ורק בני עליה ואנשים נעלים יש להם בזה איזה השגה.

ותהום כל העיר

ואיתא בזוה"ק (תיקוני זהר תיקון לא): 'תרי לוחות אזלו, לטורא דסיני, מיד ותהום כל העיר עליהן (רות א,

במעמד הר סיני היה השלמת הבריאה

וכן ניתן להתבונן בנוסח התפילה של ראש השנה: 'אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך וכו', בהגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעמך תורה ומצוות, ותשמיעם את הוד קולך ודברות קדשך מלהבות אש'. שהיו עומדים בני ישראל ושומעים תורה ומצוות מפי הקב"ה. והוא מעמד ששינה לא רק את כלל ישראל אלא את כל צורת הבריאה. שעד מעמד זה היה הבריאה תלויה ועומדת בתנאי שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית (שבת פח.), והיינו שעדיין לא היה העולם נגמר בשלימות ועוד היה תלוי בקיום התנאי שרק על ידי זה נעשה הבריאה בשלימות. ורק אז במעמד הנבחר נשלמה הבריאה.

תכלית הבריאה

ויבואר בדרך משל כשרואים בית חרושת גדול ויש שם פועלים רבים אצים רצים ממקום למקום, ושואלים מהו הדבר הנעשה כאן ומהו התכלית הנרצה. וכמו כן כשרואים את כל הבריאה, כוכבים ומזלות ומלאכים ושרפים וכל העולמות למעלה ולמטה, כי אראה שמין מעשי אצבעותיך (תהלים ת, ד), אשר כולם בחכמה עשית (שם קד, כד), ואין בירה בלא מנהיג, מתעוררת השאלה מהו הדבר הנרצה כאן ומהו התכלית של העסק הגדול הזה ומה מייצרים כאן.

בגין לאשתמודעא ליה

והנה האיש החכם שישאלו לו שאלה זו ישיב ויאמר שהקב"ה העמיד נבראים ואת כל סדר והנהגת הבריאה מתחילה ועד סוף, על מנת שיהיה מציאות כזאת שנבראים מכירים את בוראם, וזה כל תכלית הענין לא פחות ולא יותר, וכלשון הזוה"ק (זוהר חדש פרשת יתרו דף נז; זוה"ק פרשת בא דף מב): שכל העולם נברא בגין לאשתמודעא ליה, שיהיה לנבראים הכרה בבוראם. וכמוכן שהכרה זו היא הטוב הנעלה ביותר שיכולים לעשות.

מכון לשבתך פעלת ה'

אך לאחר מתן תורה יוסיף ויאמר שאין הבריאה רק מקום להכיר בו את הבורא, אלא שהבריאה היא מין כלי שהקב"ה שורה עליו ויכולים לראות בו את הקב"ה בעצמו. שהרי אין מציאות שיראה האדם את הקב"ה שהוא אין סוף, ועל כן עשה ה' את כל המפעל הגדול הזה שהוא מכון לשבתו. והיינו שהוא מין אופן של צמצום שבו יכול הקב"ה להאיר באופן שיוכל האדם למצוא ולראות אותו.

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

הקבלה שהיה עד אז היה כקליפת השום כנגד מה שגילה האר"י הקדוש, והאר"י הקדוש גילה ממש תורה חדשה.

וכל מה שנשאר בידינו מתורת האר"י, שבזה היו הצדיקים מאירים כל כך והלכו בזה בכל העולמות ובה זכו לכל המדריגות וההשגות, הוא רק מעין דמעין ממה שגילה האר"י הקדוש בזמן מועט לרבי חיים וויטאל, ואמר האר"י הקדוש שבשעה שהוא מתחיל לגלות דברי תורה נפתחים לפניו צינורות התורה עד שאינו יכול לדבר כלל, והוא צריך להתאמץ למצוא איזה צינור דק כדי שיוכל בכלל לדבר אליהם (עמק המלך הקדמה ג פרק ב). ואת המעט הזה גילה לרבי חיים וויטאל, ורבי חיים וויטאל עצמו כתב (עיין בהקדמתו לעץ חיים שער ההקדמות; הסכמת הגה"ק רבי יוסף מאוסטרה על עץ חיים) שהוא מגלה טפח ומכסה אלפי אלפים אמה. וגם כתבי רבי חיים וויטאל עצמם לא היו מסודרים כראוי ורצה לגנוזם, ומזה נשאר שירי שיריים שמזה מאירים כל הצדיקים עד היום הזה.

הגילויים שבדרך הבעש"ט

וכל זה הוא מלבד מה שגילה רשב"י בתורתו. וכן היו גילויים גדולים שגילה הבעש"ט, ועד היום הזה אין לנו יודעים כראוי מה היה עיקר עניינו של הבעש"ט וחרב תלמידיו, ואין לנו רק ענפים והארות שנתגלו לעולם, אבל אין לנו שום השגה במה שהיה נעשה בחברייא קדישא דיליה, שנתגלו להם מעיינות החכמה ע"י הבעש"ט שלמד את התורה כנתינתה מסיני.

'זוכה לדברים הרבה'

והנה כי כן צריך לדעת בפשטות את מציאות הדברים כמה גדולה היא רוממות התורה ורוממות מעמד הנבחר שבו גילה הקב"ה את תורתו. וכשם שלפני האר"י הקדוש לא היה אף אחד יכול להאמין שיש כל כך הרבה גילויים בתורה כפי שגילה האר"י. וכמה פרשיות בתורה היו לומדים אותם ולא עמדו על עומק כוונתם, וכשבא האר"י הקדוש פקח עיניו עוורות וגילה עולם חדש וכמו תורה חדשה מאתו תצא. וכל זה הוא מענין גדלות התורה וגדלות המדריגות שיכולים לזכות על ידי תורה, וכמארז"ל (אבות פ"ו מ"א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ואינו מפרש מה הם הדברים הרבה' כי הם דברים שאי אפשר לפרשם כלל, ורק לאחר מכן מוסיף ואומר כמה דברים שאותם יכולים לפרש וכגון: 'ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו נקרא ריע אהוב וכו' ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים'. וכל הדברים הגדולים והנשגבים האלו הם רק מהדברים שהם בגדר 'ולא עוד'.

(ט) אזדעזע כל עלמא וכו', ואמרו הזאת נעמי דא איהו נעימו דאורייתא'. דהיינו שכל העולם נתפלאו שנתגלה חידוש גדול כל כך. ובדרך משל שהיה איזה צדיק נסתר שאף אחד לא הכיר אותו ולפתע נתגלה, וכל אחד אומר הגם שאול בנביאים, והנה לא ידענו עד עתה את גודל מעלת האיש ומהותו, ואין זה דבר פשוט כלל ועיקר. וכן במתן תורה 'ותהום כל העיר' שכל אחד התפלא ולא ידעו שיכול להיות בכלל מציאות כזאת של נעימות התורה, ולא ידעו שקיים בכלל תענוג וגדלות כזאת בעולם ושישנם אורות גדולות כאלו בעולם. והיו חיים בבריא וכו' ולא ידעו ששייך כלל שיהיה כדבר הזה בעולם.

אני מלאה הלכתי וריקם השיבני

ובזוה"ק שם: מיד אתמר וישבר אותם תחת ההר פרוח אורייתא מתמן ואמרת אני מלאה הלכתי לטורא דסיני וכען וריקם השיבני ה'. שהתורה מתאוננת ואמרת אני מלאה הלכתי להר סיני בכל התוקף וההתלהבות, והתורה רצתה ללמד לעולם את שכל התורה, אבל לבסוף נעשה שבירת הלוחות, ולא היה לי מעולם למי לדבר בעולם. ואם כן 'קראן לי מרא וגו', למה תקראנה לי נעמי'.

ובדרך משל שבא צדיק וחכם וגאון גדול ורוצה ללמד לאנשים דברי שכל, ויושבים שם אנשים ובוהים בו וכל אחד עסוק בענייניו ונרדמים והוא מדבר ואין מקשיבים לו כלל, ויש אחד שעושה טובה ומהנהגן מפעם לפעם בראשו כששומע איזה רעיון טוב. ועומד שם אחד מן הצד שהוא מבין קצת, ומשתאה ואינו מבין כלל מה הוא מדבר כלל לאותם האנשים, ומוטב היה לו שיחזור החכם למקומו. וכן התורה אומרת אני מלאה הלכתי להר סיני, וכאשר ראיתי שאף אחד אינו מבין עלי, אזי וריקם השיבני ה'. כי אם יכולים הם לעשות עגל לאחר ארבעים יום, הרי זה מוכיח עליהם שלא עמדו כלל להבין ולא שמעו כלל מה שדיברו כאן.

הגילוי הגדול שהיה על ידי האר"י הקדוש

ויש לצייר ולהתבונן קצת בענין מהות התורה, ואף שאין יכולים להבין על נכון את ענין התורה, אבל יכולים להשתמש בכח הדמיון לצייר קצת ענין זה. ובאמת אין זה דמיון בעלמא אלא כך הוא האמת לאמיתו, אבל דא עקא שמחמת פחיתות העולם אין מבינים גם את המשל שבו. ונצייר למשל כאשר נתגלה תורתו של האר"י הקדוש, שניתן לומר שהיה זה בבחי' 'נפתחו השמים ואראה מראות אלקים' (יחזקאל א, א), וניתן לומר שכל ההתגלות בחכמת

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

שכינה היא השורה בכל מקום, ואותו שכינה שיש בעולם האצילות ישנו גם בעולם העשייה. ומלבד זאת, גם מי שאינו בן עלייה בשלימות, יכול שיהיה לו נגיעה בדרגת בני עלייה. וצריך שיהיה לו שייכות עם ענין זה, ולא יגזור גזירה שאין לזה שייכות עמו. ועל האדם לדעת ממציאות זאת ולקבל התעוררות מענין זה, ולחיות בענין זה, ויהיה לו תשוקה להגיע למדרגה זו, ובזה גופא יהיה גם לו שייכות עם מדרגה זו.

קול גדול ולא יסף

וכגון במה שנתבאר בענין התגלות התורה באופן נורא על ידי האר"י הקדוש, הנה על נתינת התורה נאמר קול גדול ולא יסף (דברים ה, יט), והקב"ה מחדש חידושי תורה בכל יום, ובכל דור יש חידושי תורה שניתן לומר עליהם שלא קיבלו אותם משום רב אלא על ידי לימוד התורה כנתינתה מסיני, והוא בא מהבת קול שיוצאת מהר חורב שהוא ענין הקול גדול ולא יסף. והם השגות באמיתתה של תורה, ולפעמים מתחדשים חידושים כאלו שלא שמעתם אוזן מעולם ולא היו יכולים לקבל אותם משום רב.

'ותן חלקנו בתורתך'

והוא בח' התגלות אליהו שיש בכל נשמה, שאליהו הלך להר סיני ושמע שם את הקול דממה דקה (מלכים א יט, יב), שהוא הקול גדול ולא יסף, והוא היה נשמה כוללת שכוללת את כל נשמות בני ישראל, וכל אדם מישראל יש לו חלק בקומת אליהו, ועל כן יכול שיתגלו לו חידושי תורה מסיני שלא קיבל אותם מאף אחד, והוא גילוי מהר סיני. ועל זה מבקשים: 'ותן חלקנו בתורתך', היינו החלק שיש לו בתורה לחדש חידושי תורה ולהשיג השגות בתורה ולהבין את דברי התורה, על ידי אור האמת שנתגלה לו מבחי' הר סיני. ולזה עדיין אין מוכרח שיהיה בן עלייה כראוי, ודי במה שיש לו נגיעה ושייכות למדרגת בן עלייה.

וכן כשלומדים סוגיא ומקצוע בתורה או מסכת בש"ס עם המפרשים, ולפתע מתגלה לנגד עיניו כמה מאירה היא סוגיא זו, והרי זה כמו סוגיא חדשה לגמרי, והוא נורא ונשגב מאד. ובפרט כשלומדים כמה סוגיות, ומתוך סוגיא אחת הוא לומד לבאר סוגיא אחרת, והוא חי במה שלומד. ומתחילה לא היה יכול להאמין כלל שיש כל כך הרבה פרטים ועניינים בסוגיא ומסכת זו, וכסדר הרי זה פרה ורבה יותר ויותר עד אין סוף. וכל זה הוא נגיעה במדרגת התורה כנתינתה מסיני.

כנתינתה מסיני

ומצאנו בגמרא (חגיגה יד:) שכאשר התנאים היו לומדים תורה היתה אש מלהטת סביבם והיו מלאכי השרת מתקבצין ובאין לשמוע כבני אדם שמתקבצין ובאין לראות במזמוטי חתן וכלה, שהם שעשועי התורה. שהיו לומדים את התורה כנתינתה מסיני.

תורתן אומנותן

ועל דרגה זו של תורה נאמר (סוכה מה:): ראיתי בני עליה והמה מועטים, והיא מדרגת רשב"י, שהרבה עשו רבני שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידן (ברכות לה:). שאין זה דרך המסורה לרבים, רק לרשב"י וחביריו שתורתן אומנותן (שבת יא.), שדרגת לימוד התורה שלהם היא כנתינתה מסיני (עין ברכות כב:; חגיגה יד:; ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א), שאז פסקה זוהמתן, ועל כן תורתן אומנותן, שפסקה מהם הקללה של בזעת אפיך תאכל לחם (בראשית ג, יט), שבאה עם זוהמת הנחש, ואין להם שייכות עם חטא עץ הדעת וביורור טוב מרע, וכל עבודתם הוא רק בירור טוב מטוב, וזהו תורתן אומנותן.

ראיתי בני עליה והמה מועטים

והנה כאשר נתבאר שיעקר שייכות מתן תורה הוא לבני עליה, הרי יאמר מיד כל אחד אני אינני מבני העלייה. והגם שכאשר יש גורל על ממון הרבה (לאטערי) יש הרבה אנשים שקונים את הגורל, אף שהם יודעים היטב שרק אחד מני אלף ורובה זוכה בגורל, אבל כאשר המדובר הוא מבני עלייה הרי זה כאילו נגזרה גזירה שאין הדבר שייך להם, והוא מצד העצלות שיש בבני אדם שחותרים וגוזרים על עצמם שאין לדבר זה שייכות עמם ובכן הרי הם פוטרם את עצמם מן העבודה.

בכל דור יש בני עלייה

אבל באמת שני טעויות בידם. הא', שאמנם מועטים המה הבני עלייה, אבל למעשה הרי ישנם בני עלייה. ובכל הדורות צריכים שיהיו בני עלייה, ובכל דור יש בני עלייה לפי ערך הדור. וגם אלו שהם בני עלייה רק לפי ערך הדור נחשבים גם כן כבני עלייה, ובשמים הם חשובים כמו בני העלייה שבדורות הקודמים, והם נכנסים בגדר ובחבורה אחת, ואין ביניהם חילוק עצמי. כי אין הקב"ה דורש רק לפי הדור והמצב. ובכל עולם לפי מדרגתו וענינו יש שם בית המקדש והשראת השכינה, ואותה

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום' (משלי ד, יח).
והוא מתעלה כסדר יותר ויותר.

כל דרכיו של ה'בן עלייה מתוקנים ומיושרים

ועוד גם זאת שהוא מתוקן ומותאם בכל ענייניו, ואף אפשר לתפוס אותו בשום דבר שאינו נכון. ואף שבוודאי אדם אין צדיק בארץ (קהלת ז, כ), וכל אחד עלול להיכשל בשגגה, ושגיאות מי יבין (תהלים יט, יג), אבל עכ"פ במזיד או אפילו בשוגג קרוב למזיד ובפשיעה אי אפשר לתפוס אותו. וכל דבר שהוא מוציא מפיו הוא בחשבון צדק, ולא יאמר דבר מבלי שיחשב תחילה שכן צריך לדבר, ולא ידבר במקום שאין צריך לדבר, ולא יימנע מלדבר במקום שצריך לדבר, וכיוצא בזה יהיה מותאם בכל אורחותיו.

הקובע מקום לתפילתו

והרי יכולים לראות אנשים נכנסים ובאים לבית הכנסת, ולפעמים הרי הוא מקדים לבוא ולפעמים מאחר לבוא, לפעמים הוא עומד במקום אחד ולפעמים מסתובב ממקום למקום, וברצותו מאריך בתפילה כשתופס אותו התעוררות וברצותו מקצר. ואמנם אפשר שיהיה לאדם דרך כזה ועושה כן במחשבה תחילה, אבל בדרך כלל הרי זה סימן על אדם שאינו מחשב אורחותיו ולא קיבל על עצמו עול מלכות שמים אלא הולך אחר מצב רוחו כפי שתופס אותו בכל שעה. ואילו ב'בן עלייה יכולים לראות שבא בכל יום בזמן אל התפילה, שחישב את סדר יומו שיוכל לבוא בזמן אל התפילה, כי הוא אדם המחשב אורחותיו. ואמנם לפעמים יוכל שיארע לו איזה אונס, אבל בכלליות כל מעשיו הם בחשבון ובמחשבה תחילה.

והוא קובע מקום לתפילתו ועומד במקום אחד, וכל תפילתו הוא יום אחד יום באותו אופן מצד אחד, ומצד אחר הרי זה בחיות ובהתלהבות כאילו עוד לא התפלל מעולם. ויעמוד על מקומו וטליתו בידו ויתחיל בהתעוררות לומר ברכי נפשי את ה', ויתפלל מילה במילה מתוך הסיפור ובאופן של קביעות, אם בקול רם או בלחש כל אחד לפי דרכו. וכל מילה שמוציא מפיו הוא בכוונה והתעוררות הלב ויש לה משמעות. וכשעומד בתפילת העמידה רואים שכאן עומד אדם לפני המלך, והרי זה מצב ומעמד של אדם שעומד לפני המלך. וכן כל תפילתו הוא כדת וכראוי וכנכון. וכיוצא בזה בכל מה שעושה כל דרכיו נכונים ומתוקנים ומחשב כל אורחותיו ואי אפשר לתפוס אותו בשום דבר שאינו נכון.

מההסתר פנים שבדור הזה שאין בני העלייה ניכרים

ומלבד זה יש בכל דור וגם בדור הזה בני עלייה ממש, אלא שבדור הזה אין מניחים אותם כל כך להתגלות והוא יותר בהסתר. והנה מלפנים כאשר אדם מישאל היה מרגיש טעם אמיתי בשבת היו מכירים זאת מיד על מאור פניו, אבל חלק מההסתר פנים שבדור הזה הוא שאין זה ניכר כל כך בפני האדם ואין צורתו נשתנית מבימות החול, ואף אם ירגיש טעם בשבת יותר מאותו שבדור הקודם, מכל מקום לא יהיה זה ניכר על פניו, כי בדור הזה שורר הסתר פנים. וכן בהרבה מאד דברים אין מניחים לגלות בזמן הזה מה שהיו מניחים לגלות בדורות הקודמים. ובדורות הקודמים כשראו בן עלייה היה ניכר עליו מיד שיש לו כוחות הנפש אחרים, והיו גם כאלו שהיה להם ממש רוח הקודש, והיו אנשים נעלים ביותר. ובדור הזה יוכל להיות גם כן אנשים נעלים אבל לא יכירו בהם בעליל כלפי חוץ, מחמת ההסתר פנים שיש בדור הזה, אבל בוודאי שיש בני עלייה.

ה'בן עלייה חי חיי נשמה

וכלליות הענין של בן עלייה ואיש נעלה יש לבארו בכמה דרכים, ועיקר עניינו הוא שהוא חי חיי נשמה בעולם הזה ואין חיותו מחיי הגוף, והתענוגים שלו הם תענוגי הנשמה, ואלו הם הדברים שנוגעים לו, ושאר הדברים שנוגעים לאנשים פשוטים אינם נוגעים לו כלל. וכגון כבוד וגאווה ותאוות אכילה ושאר כל מיני התאוות אינם נוגעים לו, וכל התאוות הם אצלו כאילו כפאו שד, ואף אם אינו מופשט לגמרי מהם הרי זה אצלו כאילו כפאו שד ואין זה נוגע לו כלל, לא מעלה ולא מוריד, ואינו חושב מהם ואינו מונח בזה, כי הוא למעלה הרבה יותר מכל זה. והדברים שנוגעים לו והוא חי בהם הם קדושת השבת, וקדושת התורה, וקדושת התפילה. והתורה היא אצלו תורת חיים, וכל מצוה יש לה משמעות פנימית אצלו.

הולך ואור עד נכון היום

עוד נקודה של בן עלייה הוא שהוא מוסיף והולך ומתעלה כסדר יותר ויותר, ואינו נשאר לעמוד באותה מדריגה, וכסדר הרי הוא מתעלה והולך ממדריגה למדריגה. וזהו הלשון של 'בן עלייה' שהוא עולה כסדר עוד ועוד. והוא חי חיים של הליכה לפני ה', והוא חי חיים של 'אורח

ונקטנו שלשה דוגמאות מעניינו של בן עלייה, וכלל הדברים הוא שהוא מין אדם נעלה, והוא אדם שיכולים לדרוש וללמוד מכל מעשיו.

מה ה' אלוקיך דורש מעמך

וכבר מילתנו אמורה בשנה שעברה בזמן מגיפת הקאראנא, שהקב"ה מדבר אלינו ומעורר אותנו בדברים הקשים כגידין. ונראה דהיינו טעמא דקאראנא והיינו טעמא של האסון הנורא שהיה במירון. והרי זה היה כל עניינו של רשב"י, וכמו שנראה בכל הזוה"ק שהיה בוער כאש והיה חורה לו עד מאד שאנשים אינם נמשכים אחר מדריגת התורה כפי השגתו של רשב"י. ואף שראיתי בני עלייה והמה מועטים, אבל הקב"ה דורש ומבקש שיהיו עכ"פ בני עלייה מועטים, אנשים כאלו שיכולים להניח עליהם חותם מן השמים שהם בני עלייה. והנה כל גילוי מן השמים יש בו איזה תביעה להראות שאין הקב"ה מוותר על אלו הדברים שמעוררים כביכול כאב וחרון אף כלפי מעלה.

מה חרי האף הגדול הזה

ומצאנו כשכאשר נשבה ארון האלקים והפלשתים החזירו את הארון, והיה אז נס גלוי אשר וישרנה הפרות (שמואל א ו, יב), וכתב שם: 'ובית שמש קוצרים קציר חיטים בעמק וישאו את עיניהם ויראו את הארון וישמחו לראות', שהיה שם שמחה גדולה והתעוררות והתלהבות כשראו את הארון, כעין השמחה הגדולה אשר במירון, והיה כתוב בכל העיתונים על השמחה והתעוררות הגדולה ואיך שבני ישראל אוהבים את התורה ושמחים בשמחת התורה, והיה מצב נורא ונשגב. אבל מפני שעשו דבר אחד שלא כהוגן, ומחמת השמחה של קדושה הרשו לעצמם להסתכל בארון ה' בחוסר דרך ארץ, היה עליהם תביעה וחרון אף גדול, וכדכתב שם: 'ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' ויך בעם שבעים איש חמשים אלף איש ויתאבלו העם כי הכה ה' בעם מכה גדולה'. וכל אחד התפלא מה חרי האף הגדול הזה אחר השמחה הגדולה והנשגבה.

כי נשבה ארון האלקים

והביאור בזה, כי כל מה שנשבה ארון אלקים היה מחמת שחפני ופנחס לא היה להם דרך ארץ אל הקדושה במידה הראוייה, וחיללו את מזבח ה', ולא

ביאור ענין חטא מי מריבה

ולעומת זה יוכל להיות מי שהוא עובד ה' גדול מאד, אבל לפעמים יוכל להיכשל בדבר שאינו נכון. ודוגמא לזה הוא במה שמבאר הרמב"ם (שמונה פרקים פ"ד) בענין חטא מי מריבה, שהחטא היה מה שכעס משה במקום שלא היה צריך לכעוס. שבני ישראל ביקשו אז כהוגן מים לשתות ולא היה בדין לכעוס עליהם ולומר להם שמעו נא המורים (במדבר כ, י). ובלשון הרמב"ם שם: 'זהו שלא היה מדבר עם סכלים ולא עם מי שאין לו מעלה, אבל עם אנשים שהקטנה שבנשיהם היתה כיחזקאל בן בוזי וכו', וכל מה שיאמר (משה) או יעשה יבחנוהו'.

'ען לא האמנתם בי להקדישני'

שבני ישראל הסתכלו על משה ועל כל דרכיו כדי ללמוד ממנו שלימות, וכל ישראל היו מביטים אחרי משה ודורשים כל דיבור שלו, וכאשר ראוהו שכעס, אמרו שבוודאי הקב"ה כועס עליהם, כי משה רבינו לא היה כועס עליהם רק אם היה הקב"ה כועס עליהם. והם לא הבינו למה יכעס עליהם הקב"ה כשהם מבקשים כהוגן מים לשתות. ואם כן היה בזה חילול ה', ועל זה נאמר (שם, יב): 'ען לא האמנתם בי להקדישני'. ואמנם יש שיטות אחרים בראשונים בביאור ענין חטא מי מריבה, אך עכ"פ הענין אמת הוא, ויש בו מוסר השכל גדול וקצת דוגמא למהותו של בן עלייה. שאם היה משה רבינו נעשה בכעס היה זה צריך להיות נכון ומותאם, ואין אצלו מציאות כדבר הזה שיהיה כועס סתם.

ויכולים לראות הרבה פעמים שיש בעל מדריגה שמרבה לעשות חסד הרבה עם הבריות, אבל למשל כשיעבור ילד קטן וישתובב ויפריע לו קצת יגער בו בכעס ובחימה. ואמנם אם חישב במחשבה תחילה את דרכיו שעתה צריך לצעוק הרי טוב, אבל אם זה בא שלא במחשבה תחילה, הנה איזה רשות והיתר יש לו לצעוק על הילד, הרי הוא מצער אותו ויש בזה משום אונאת דברים. ואם עושה כן מפני שתפס אותו מידת הכעס, הנה עצם הדבר שיכול הוא להיכשל בכעס במקום שאין צריך לכעוס הרי זה מורה עליו שאינו בן עלייה, וכי מפני שהלה מפריע לו ומרגיז אותו מותר לו להיות בכעס, וכי אינו בעל הבית על עצמו. ואמנם לפעמים יוכל שיהיה יוצא מן הכלל שיקרה לו אונס ויבוא לידי כעס, ואדם אין צדיק בארץ, אבל המדובר הוא בדרך כלל שזה צריך להיות מהותו של בן עלייה.

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

אין דבר העומד בפני הרצון

וכן מסופר על הרה"ק מסאטמאר זי"ע שבשנים הראשונות שהיה באמריקה עשה איזה אסיפה של עשירים לצרכי צדקה, והם היו מאותם העשירים שבמדינת אמריקה מהדור הקודם שלא היה למי לדבר כלל בענייני צדקה. ואחר גמר האסיפה כששאל אותם מה נשאר בסופו של דבר, ענו ואמרו 'מיר וועלן טרייען' (אנחנו ננסה). אמר להם הרה"ק מסאטמאר הנני חדש במדינה זו ואינני בקי בשפת המדינה, אבל דבר אחד כבר למדתי שכשאני שומע את המילה 'טרייען' יודע אני שמזה לא יהיה כלום. כי מי שיש לו רצון אמיתי לאיזה דבר אזי אינו 'מנסה' לעשות זאת ואינו מבקש לו תירוצים, אלא עושה מה שצריך לעשות.

בענין הקלקול של מדריכי הנישואין

ואמנם בוודאי שכדי לעסוק בפנימיות התורה צריך להיות מקודם שומר הברית, ושמירת הברית הוא המפתח לכל דבר. ושמירת הברית הוא ענין שצריך תיקון גדול מכל הצדדים, הן בפשטות להיות שומר הברית, והן ממה שהמדריכים והמדריכות של החתנים והכלות מקלקלים את הדור באופן חמור ביותר, והם מלמדים שכן צריך להתנהג וכך ראוי להיות, וממי שמתנגד אליהם אומרים עליו שהוא מתנהג בפרישות קיצונית ואין להשתדך עמו. אבל באמת מאז ומתמיד זה היה דרכם של יהודים חסידים שהיו חיים חיי קדושה וטהרה. ויכולים להימצא היום מדריכים שהולכים בכל האיציטלא דרבנן ומעוטרים בתוארים שונים, ואין ביניהם לפסיכאלאגן המודרניים ולא כלום. ומה יעשה האברך לאחר מכן הרי כך הדריכו אותו וכסבור הוא שכן צריך להתנהג. ובוודאי יש עוד כמה דברים לעורר עליהם וישמע חכם ויוסף לקח.

התורה יש בה חיבור שמים וארץ

אבל הנה אחד מהעניינים הגדולים שבתורה הוא שהתורה מקשרת שני הפכים, והתורה יש בה חיבור שמים וארץ כאחד, ועל כן קודם מתן תורה היה מלחמת עמלק, כי עמלק הוא בגימטריא ספק, וענין הספק הוא שיש שני צדדים ואינו יכול לקשרם יחד, ומצד זה אי אפשר לחבר שמים וארץ, שהרי רואה בשמים מין גילוי אחד, ואחר כך יראה בארץ מין גילוי אחר, ויחשוב ח"ו שיש שתי רשויות, וכן יהיה לו ספיקות ויחשוב אולי טעיתי בגילוי ההוא שהרי כאן אני רואה דבר אחר. אבל שכל התורה הוא שכל שמשווה ומאחד את מה שנראה בחיצוניות כשני הפכים.

החשיבו כראוי את ענין השראת השכינה. והיה גם טענה על עלי שלא מחה בבניו על כך כמו שהוכיחו הנביא על דבר זה (שמואל א ב, כט), ויתכן שחטא זה גרם לעלי שיתיר להביא את הארון אל המלחמה, שבאמת היה אסור להם לעשות כן, שאין מוציאים במלחמה רק את השברי לוחות ולא את הארון והלוחות (עיי' ירושלמי שקלים פ"ו ה"א). וכל זה היה השתלשלות מכללות הענין שלא החשיבו את הקדושה כדבעי למיהוי. וזה גרם שישבו הפלשתים את הארון, עד שהחזירו את הארון, וארז"ל (עבודה זרה כד:): שהפרות שרו אז את הפסוק (תהלים צח, א) הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. שאם אין בני ישראל יודעים להחשיב את הקדושה אזי הקב"ה בעצמו יושיע לו ויקנא על כבודו וישיב את הארון.

קול אומר קרא

ומעתה הרי היה להם להבין ולדעת שצריך שיהיה להם דרך ארץ אל הארון, שהרי כל העונש שנשבה הארון היה מחמת העדר הכבוד אל הקדושה, ועתה כשמחזירים את הארון היה להם לשוב בתשובה על דבר זה, ולמה הסתכלו על הארון בחסרון דרך ארץ. ודבר זה עורר חרון אף גדול בשמים. וישמע חכם ויוסף לקח ודון מינה ומינה לענין האסון שאירע ביום ל"ג בעומר. ויש לדעת שאם אירע כדבר הנורא הזה, הרי זה שליחות וקול קורא מן השמים. שמן השמים דורשים את הענין הזה שרשב"י מעורר עליו כסדר, ואם באים למירון ושמחים בשמחתו של רשב"י צריך כל אחד לפי מדריגתו להתאים עצמו לעניינו של רשב"י, עד שמזה יתהוו יחידים שאכן יבואו להיות בני עלייה באמת.

החובה לבני תורה שיהיה לכם שייכות לפנימיות התורה

ומכלל ענין זה שיש לפעמים בני תורה שבאמת היה צריך שיהיה להם איזה שייכות עם פנימיות התורה כל אחד לפי ערכו, ומונעים עצמם מזה מחמת תירוצים ואמתלאות ומניעות שונות. ויש כמה אברכי כולל שמרגישים שחסר לנשמתם איזה דבר, ושאוור נשמתם נכבה והם צריכים לאיזה דבר. אבל הרי יש לפניהם את אור החסידות ואור התורה, ואור פנימיות התורה בכמה דרגות. והם מונעים את עצמם מזה מחמת כמה תירוצים. אבל הכלל הוא בכל דבר שמי שיש לו רצון נכון ואמיתי אין אצלו שום תירוצים, וכבר מוצאים עצות על כל התירוצים, והתירוצים קיימים רק למי שאין לו רצון אמיתי, והתירוצים אינם אלא 'תירוצים' להשתמט בהם האדם מחובתו.

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

אלו שיש להם שייכות עם פנימיות התורה, אזי על פי רוב, רוב עסקם ועניינם במשך רוב היום יהיה בנגלות התורה. ואף הבן עלייה עצמו עוסק בסתרי תורה בבחי' 'מועטים' במיעוט היום. ואמנם יש טענה על היחיד סגולה שבדור, שמצד שורש נשמתם וחלק התורה שלהם הם שייכים לסתרי תורה, והם המה ה'מועטים' לפי ערך כלליות הדור, אם אינם עוסקים כלל בסתרי תורה. אבל למעשה מי שעוסק בסתרי תורה יתר על הגבול ולא יתעסק כדבעי בנגלות התורה, או שיהיה איש נשמה יותר מדי ולא יהיה בעל מידות טובות פשוטות כראוי ולא יתנהג בישרות הפשוטה, אזי יש טענה גם עליו, ואפשר שהטענה עליו היא גדולה יותר.

הלכה כרבים

והנה הכלל הוא שבכל מקום שיש מחלוקת בין נגלות התורה לסתרי תורה פוסקים הלכה למעשה כפי נגלות התורה. ונראה שכלל זה מיוסד על היסוד של לא בשמים הוא (דברים ל, יב; בבא מציעא נט:), וההלכה נפסקת תמיד כפי שהוא בארץ ולא כפי שהוא בשמים, וקבלה הוא חלק התורה שבבחי' השמים והנשמה של התורה. וכמו כן להלכה הולכים תמיד אחר הרוב, ויחיד ורבים הלכה כרבים, והרי רוב כלל ישראל אינם בעלי עלייה אלא בעלי פשט. ובית שמאי מחדדי טפי (עיין יבמות יד.), היינו ששיטתם מותאמת יותר על פי השכל והלומדות, אבל בעולם המעשה ההלכה הוא יותר כבית הלל, כי הם מסתכלים יותר על כל דבר איך הוא יוצא במעשה, ועל כן כיון שלא בשמים הוא ההלכה היא כבית הלל.

ובירור זה צריך שיהיה אצל כל בן עלייה, שאם יהיה כל עניינו שיפרח בשמים, אז לא יהיה גם בשמים, כי עבודת האדם הוא לייחד שמים וארץ. וצריך הוא להיות תלמיד חכם ולמדן בנגלה, וההצלחה אצל רוב האנשים הוא כשהם תלמידי חכמים ולומדים גדולים בנגלות התורה ומבינים היטב נגלות התורה, ואור גדול הוא להיות תלמיד חכם בנגלה. אלא שנדרש ממנו שלעתים יסתכל ויעסוק גם בעניינים נעלים יותר, וזה יזכך גם את לימוד הנגלה, ושני הדברים האלו יפעלו כאחד.

המשקל הנכון בעבודת ה' לייחד שמים וארץ

ומענין זה שיוכל להיות איש חסיד נלהב ובווער כיקוד אש, ויבער בקדושת השבת באופן נורא ונשגב, ולפעמים יוכל להיות זה סתירה עם מידות טובות. וכגון שבביתו ידברו מעניינים פשוטים והוא בשלו יבער

בגדי זהב ובגדי לבן

וכבר מילתנו אמורה שבגדי כהונה הם העומדים לנגד עמלק, והראשי תיבות של בגדי כהונה (חושן, אפוד, מעיל, כתונת, מצנפת, אבנט, ציץ, מצנפת) בגימטריא עמלק. וגם בהם יש שני הפכים בגדי זהב ובגדי לבן שהם שני מיני עבודות. וביום הכיפורים עושים העבודה בשני בגדים אלו, והיה כסדר מחליף מבגדי זהב לבגדי לבן שהם שני עבודות שונות, בחי' לובן ובחי' אודם, ומאחד את שני ההפכים כאחד. ויום הפורים הוא על שם יום הכיפורים והוא יום מחיית עמלק. וכן ידוע שמראש השנה ועד יום הכיפורים יש ר"מ שעות. והוא רזא דאחד שמאחד שמים וארץ.

התורה מלמדת גם את ישירות השכל הפשוט

והנה מצד אחד נתבאר שעיקר התורה הוא לבני עלייה ואנשים נעלים שחיים חיי נשמה, אבל מצד אחר הרי ירדה התורה לארץ, והיינו שהתורה מותאמת גם על פי השכל הטבעי והפשוט, והתורה מלמדת את ענין הישרות הטבעי, שלזה אין נצרך שיהיה האדם בשמים ויכול להיות גם בארץ. והתורה הוא גם אור וגם ענין של ישירות השכל הפשוט והמידות שהוא ענין ארצי ששייך בארץ. ודבר זה משתייך בעיקר לעניינים שבין אדם לחבירו, שלזה נצרך לאדם שיהיה לו ישירות המידות, ומלבד מה שנדרש מן האדם שיהיה איש נשמה, יש עוד חלק בשלימות שהוא החלק שבין אדם לחבירו.

חובת העסק בנגלות התורה

וכמו כן משתייכים שני חלקים אלו לענין נגלות התורה וסתרי תורה, שאף שנתבאר שנצרך שיהיה לאדם שייכות עם סתרי תורה והחלקים הנעלים שבתורה, אבל האמת היא שצריך שיהיה לו שייכות עם שני חלקי התורה, ואין זה דרך שיהיה לאדם שייכות רק עם סתרי תורה, והאומר אין לי אלא סתרי תורה אף סתרי תורה אין לו. ואף שכל אחד לפי שורש נשמתו יש לו שייכות יותר לחלק אחד שבתורה.

רוב העסק צריך להיות בנגלות התורה

והנה אף שכל אחד צריך לשאוף להיות מבני עלייה אבל למעשה כך הוא המציאות שבני עלייה המה מועטים, וכך צריך להיות שרוב האנשים יהיה להם שייכות יותר עם נגלות התורה, וזהו נחלת הכלל ודרך ההצלחה של רוב תלמידי חכמים. ובמידה מסוימת ניתן לומר שגם

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

כוונת השמות. והוא כהענין הנ"ל שמתחילה צריך לדעת שיש לכוון פירוש המילות, אבל למעשה יש מי שרואה שכאשר הוא מכוון כוונת השמות הרי הוא מרגיש ורואה בבירור שהוא מתפלל הרבה יותר טוב והוא מתפלל בחיות. ואינו צריך לברר כל כך אם הוא דמיון או לאו, שאלו שעסוקים כסדר בספיקות כגון אלו אין מגיעים לשום מקום, כי גם אם נניח שהוא דמיון, הרי גם דמיון הוא כח הנפש.

ואף אמנם שאין צריך לשגות בדמיונות ולתעות אחריהם, וכגון אם ידמה בעצמו שראה את אליהו הנביא או שידמה שהוא מיוחד יחודים בשמים ובארץ וכל המלאכים מרחפים סביבו אין זה אלא דמיון שוא בעלמא ואינו אלא בעל דמיון גדול, אבל יכולים להשתמש בכח הדמיון לטובה כי הוא כח מכוחות הנפש. ואם נדמה לו שע"י כוונות השמות הוא מתפלל יותר טוב, אינו סתם בעל דמיון, ולא איכפת לנו אם זה בא מהדמיון או השכל, וסוף כל סוף התועלת שבו מרובה שהוא מתפלל כך הרבה יותר טוב. ואמנם אין זה הדרגה הנכונה של כוונות התפילה, אבל עכ"פ עצה הוא לענין התפילה. וגם בוודאי יש בזה מקום גדול לומר שהוא דבר של אמת, שהרי יש ענין של סגולת השמות, שהנשמה יש לה את סגולות הנפש, והשמות הקדושים מסוגלים להאיר את הנשמה, ועל כן הוא מתפלל יותר טוב.

פיקודי ה' ישרים

כלל הדברים, שצריך שיהיה לאדם את המשקל הנכון לשלב בין ענין ההתרוממות וההתעלות של מתן תורה, לבין מה שהתורה יורדת ממקום גבוה למקום נמוך (עיין תענית ז.), שמצד זה הוא ענין ישרות התורה, ודברי התורה הם דברים ישרים ומתוקנים. והנה כל ימיו של הרמח"ל היה התנגדות גדולה מאד עליו, מפני שעסק בפועל להביא את משיח, והיו לו גילויים גדולים, והיה לו מגיד שהתגלה אליו והיה מגלה לו גילויים, וגם חיבר ספר תיקונים חדשים כמו התיקוני זהר, ומזמורי תהלים כמו ספר תהלים, וכדומה. אך הקטרוג על הרמח"ל נמתק מאד כשחיבר את הספר מסילת ישרים, שאז ראו איזה הבנה ישירה ויסודית יש לו ביהדות, וכמה נכונים וישרים הם השקפותיו, ואז הבינו שכל מה שהוא עושה יש לו בסיס ומקור ושורש.

והוא הדין כאשר המדובר הוא מאדם שמתעלה ונעשה בן עלייה ועוסק ברזין דאורייתא, הנה אם ירחף כל כולו בשמים וייעשה בעל דמיון גמור העוסק בנסתרות ובנפלאות, הנה ממנו לא יהיה כלום ולא זהו הענין המכוון. ורק אם יהיה מיוסד ביסודות איתנים של היהדות

בקדושת השבת וישרה מצב רוח ואוירה שאינה נעימה בביתו, וזה יגרום מחלוקת וחלישות הדעת וכדומה. וצריך שיהיה לו את שיקול הדעת ולדעת שיש גם ענין של מידות טובות, וגם זה הוא חלק גדול מעבודת ה'. ואמנם כמובן שצריך שיהיה לו את המשקל הנכון, כי יש שנשלים בצד זה ויש שנשלים בצד זה. והדבר תלוי הרבה לפי מזריגתו הרוחנית כמה הוא מחוייב לוותר מצד עבודת המידות.

ונקוט בדרך דוגמא שיש אחד שקרובו עושה שמחה ביו"ט שבועות, ואם לא ילך להתפלל שם יהיה זה פגיעה בקרובו. אמנם באמת יש לו לקרוב הזה להבין שאי אפשר לו ללכת בחג השבועות להתפלל בכל מקום, שהרי רגיל הוא להתפלל במקום שהוא מקבל חיות מהתפילה והוא מקבל את התורה ושומע אקדמות כמו שהוא רגיל לשמוע, ואינו יכול ללכת משם מחמת שקרובו עושה שמחה. והיה יכול לומר לקרובו האם היית רוצה שאוותר על עשרת אלפים דאלאר כדי שאבוא לשמחה שלך, ועליך להבין שאצלי התפילה בשבועות ומתן תורה חשובה יותר מעשרת אלפים דאלאר.

ועכ"פ לפי מזריגתו הרוחנית ומצבו של האדם כך יהיו חיובי המידות שלו לאחרים. וכמו כן הרי יוכל להיות שאדם יחסוף במהירות את הזמירות שלפני קידוש מפני שאשתו רעבה, ויאמר שכך נדרש ממנו מצד עבודת המידות. ואמנם לפעמים יוכל להיות כדבר הזה, ומסופר כעין זה על החפץ חיים. אבל על פי רוב צריכה אשתו להבין שלא יקרה כלום אם תהיה רעבה קצת, ועתה הוא הזמן להאריך בזמירות. ועל דרך זה צריך שיהיה לאדם את המשקל הנכון בכל דבר. אבל הא וודאי ששני הדרכים נצרכים, שצריך שיהיה בעל מידות טובות כדבעי, וגם צריך שיהיה איש נעלה ואיש נשמה.

תפילה בכוונות השמות

ועל דרך זה יוכל להיות מי שירצה להתפלל בסידור האר"י ולכוון כוונות האר"י, ויאמר שהרי כך איתא (מדרש תהלים צא, ח) מפני מה מתפללין ישראל ואינן נענין, מפני שאינן מתפללין בשם, וצריך לכוון בשמות הקדושים. אמנם כבר פירשנו במה שאמרו 'שאינן מתפללין בשם' היינו שאותם שמכוונים כוונות השמות אינם מתפללים בשעה שהם מכוונים בשמות..., שהם רק מסתכלים בשמות אבל אינם מתפללים.

והנה אותם שמכוונים בשמות באופן הנכון אזי הם בוודאי בני עליה ואנשים נעלים, אבל גם מי שיש לו קצת נגיעה לענין בן עלייה יכול גם כן שיהיה לו שייכות לענין

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

בזה לפי עניינו. שיהיו שני 'מגידי שיעורים' בישיבה אחת זה לצד זה, ואחד מהם מצליח ביותר והשני נחשב ללא יוצלח. שתלמידי הראשון יש להם חיות מהשיעורים שלו, וכל אחד רוצה להיכנס לשיעור שלו, ומסביב שולחנו יש ריתחא דאורייתא והבחורים באים ושואלים אותו ומתפללים עמו בחיות. ואילו השני אינו אומר שיעורים טובים כל כך, ואף אחד אינו רוצה להיכנס לשיעור שלו. ודבר זה שכיח מאד שאפשר שבאמת השני יהיה תלמיד חכם גדול יותר מהראשון, אבל אין לו כשרון ההסברה לומר שיעור טוב כל כך. ובקושי יש לו כמה תלמידים, ואף אחד אין ניגש אליו לשאול, וגם כשמדברים עמו בלימוד הוא בלי חיות, והוא יושב על מקומו ועיניו רואות וכלות איך שחבירו מצליח כל כך.

ובוודאי שהוא מקנא בו, כי הרי הוא בשר ודם וצריך הוא להיות בדרגת מלאך שלא לקנא בו, כי חלישות הדעת הוא דבר רגיל מאד. ומסופר על הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ע שפעם אמר בפורים שהוא עת רצון וכל אחד יכול לבקש מה שהוא חפץ. והיה שם חסיד אחד שנענה ואמר אני מבקש מהרבי שיפעול שאזכה למדרגה זו שחבירי יהיו מנהיגים גדולים בישראל וינהיגו עדות ויהיה להם חסידים ותלמידים, והוא לא יהיה לו שום חסיד, ולא יעלה בלבו כלל קנאה על חבירי, אלא ידחף אצלם, והחסידים ידחפו אותו וינהגו בו כאילו היה נער צעיר, ולא יעלה כלל בדעתו שום הרגש קנאה על חבירו ולא יהיה לו כלל חלישות הדעת מזה. והנה היא השגה נפלאה של חסיד לבקש בקשה זאת. אמר לו רבי אייזיק'ל אכן עת רצון הוא השעה הזאת אבל הקשית לשאול, כי היא בקשה קשה ביותר ואת זה איני יכול להבטיח לך כי גם אני עצמי לא זכיתי לכך.

ולא לידי נסיון

והנה למעשה עדיף יותר שלא יכניס עצמו לידי נסיון, ויבקש לו עבודה אחרת ולא יעמוד כל היום במחיצת חבירו שמצליח יותר ממנו ויצטרך להילחם עם היצר הרע של קנאה וחלישות הדעת, ויעשה כל מה שאפשר שלא יימצא שם. אבל אם המצב הוא שלא שייך שילך משם. הנה מיד יתחיל אצלו היצר הרע של קנאה, ויתחיל לגנות את חבירו ולהחליש את דעתו, ומפעם לפעם ידבר עליו איך שהוא אינו יודע ללמוד, ועוד יותר מזה. ולדאבון הלב הוא דבר שכיח, ובפרט אצל כלי קודש ובני תורה שאכן מהם נדרש שיהיו אנשים נעלים ומרוממים. אבל בכגון זה שצריך שיהיה יסוד גדול אצל כל אחד שלא שייך כלל להתנהג כך, והוא מן הדברים שעובד ה' עליהם עומד בתוקף, כי זהו ממש ממידת הנחש.

וההשקפה והאמונה הנכונה, ויודע מה הוא השקפת החיים ומה התורה דורשת מן האדם, וימלא כריסו בש"ס ופוסקים ויהיה למדן, אז יהיה הולך ואור עד נכון היום. וכן ראינו באלו שלא היו תלמידי חכמים גדולים ובאו ללמוד חכמת הקבלה שהיה נראה בעליל שגם את חכמת הקבלה אינם מבינים היטב, ורק התלמידי חכמים בנגלות התורה שיש להם שכל הישר הם יכולים להתעלות יותר ולהיות מביני מדע גם בחכמת הקבלה.

יש דברים שבהם אין מקום לויתור ופשרות

והנה כמובן שבכל אלו העניינים שאנו מעוררים עליהם אין זה רק כמו התחלה ויש להרחיב בהם יותר וישמע חכם ויוסף לקח. ועוד נקודה שצריך עובד ה' לדעת הוא, שאף שעבודת ה' הוא דבר רחב מאד ויש הרבה עניינים שצריך לתקן, ואין האדם יכול להגיע אל השלימות ביום אחד, והוא דבר שנמשך זמן זמנים טובא. אבל עכ"פ ההשקפה בכלליות צריך להיות שיש לדעת שיש דברים שעליהם אין מוותרים בשום אופן, ובדבר זה עומדים בכל התוקף. ודבר זה הוא הן בכמה עניינים שבמידות וגם בשאר עניינים.

בשמירת הברית אין מקום לויתור כל-שהוא

וכגון מה שכל עובד ה' וכל בחור חסידי צריך לדעת שבמה שנוגע לשמירת הברית הנה בזה אין שום מקום לויתור ולפשרות. וכמובן שצריך שיהיה לו ההדרכה הנכונה לשמירת הברית. ובנוגע לבחורים הכלל ברור הוא שכל דבר שיכול להביא להרהורים, כגון ללכת לחתונות ולמקום שיכולים להיכשל בו בהסתכלות, או בענין דיבור לקרובות וכדומה, הנה בזה צריך לעמוד בכל התוקף. ואף שאין אדם שליט לגמרי ברוחו להינצל מהרהורים, אבל כמה שהיכולת הוא בידו צריך הוא לברוח מזה בכל כוחו, וידע שבדבר זה צריך הוא להשים את כל כוחותיו. ואמנם אין צריך לעשות זה באופן שייביא אותו ללחץ ועצבים, אלא ישקיע עצמו בכל כוחו בלימוד התורה, וימנע עצמו מהרהורים והסתכלויות אסורות ויברח מכל מחשבה שיכול להביא אותו להרהורים. כי קדושת הברית הוא יסוד גדול ועיקרי.

קנאת איש מרעהו

וכן בכמה דברים בענייני מידות, ונאמר דרך משל, ודבר זה יכול להיות בהרבה אופנים וכל אחד יכול להרחיב

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

פטפוטי דברים ודמיונות בעלמא, כי כאשר רואים את מצב העולם, הרי רואים מה צריכים לדבר לאנשי העולם ומה צריכים המגידי שיעורים לדבר לבחורים, ומה שייך לדבר היום מבני עלייה ומדריגות. הנה באמת אף שכל מחנך צריך להכיר את המציאות ולהיות איש מעשי, אבל אסור לו להיות פראקטי"ש יותר מדי, והדברים נוגעים הן למי שמחנך אחרים וגם למי שמחנך את עצמו, וצריך לדעת שכוחות הנפש של אדם מיישראל אינו דבר שיכולים לעמוד עליהם בשכל טבעי, והם כוחות נעלים מאד. ומי שרוצה להיות איש מציאותי, מוטב לו שייכנס לעולם המסחר ולא יעסוק בחינוך, ולדאבון הלב הרבה מחנכים ומנהלי ישיבות מנהלים את הישיבה והכיתה שלהם כמו פראקטישער בעל עסק, ולמעשה לא זה הוא מהותו של מחנך.

ויאמר לו חזק ואמץ

וכשיוסף אמר לאחיו שכולם ישתחו אליו אמרו עליו שהוא בעל החלומות, אבל באמת לא היה בעל החלומות כלל ועיקר, אלא שכך היתה כל עבודתו שהרגיש את כוחות הנפש שלו שאף אחד לא היה מבין עליהם וכסבורים היו שהוא בעל החלומות. והשי"ת חנן כוחות הנפש נעלים לכל אדם מיישראל, והקב"ה הכניס את כל ענייני השלימות בכלל ישראל, והם כרכא דכוליה ביה, ומהם יוצאים תלמידי חכמים וגאונים וצדיקים ואנשים גדולים, אלא שצריך שיהיה לכל אחד מזל שמכה אותו ואומר לו גדל והתעלה. וכפי שאמר הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע שביותר היה חסר לו בימי נערותו מי שיטפח לו על שכמו ויאמר לו חזק ואמץ. וממילא כאשר גוזר האדם על עצמו ועל תלמידיו ועל כל סביבתו שכאן לא יהיו יכולים לבוא לגדלות אזי אכן לא יבואו לידי גדלות.

כל אדם יכול להיות איש נעלה ומרומם

ואף שבוודאי מצד אחד צריך להיות פראקטיש ולדעת את דרכי העבודה למעשה, ולהכיר למעשה את מעמדו ומצבו, ובוודאי שצריך שתהיה העבודה לאט לאט, ואין מגיעים בפעם אחת. אבל מי שגזור גזירה שאי אפשר לדבר בדור הזה ליעשות בני עלייה כי הדור הוא נמוך מדי, ואומר שאין למי לדבר, זה אינו ראוי להיות מחנך לאחרים. וגם אין זה דרך בעבודת האדם על עצמו. ויהדות אינה הולכת לפי דעת בעל הבית, ודעת תורה הוא שלא כדעת בעל הבית. ואת כל ההשקפות צריכים לקבל מדברי חז"ל, ובדברי חז"ל איתא שביד כל אדם להיות כמשה רבינו (רמב"ם פ"ה מהלכות תשובה ה"ב), וכן כל הדברים הנאמרים לבני עלייה כתובים בדברי חז"ל. וזאת עבודת

כדמות חמת נחש

שהרי אילו לא היה הלה מצליח, או אם יראה שיקרה לו איזה אסון ח"ו, אז יהיה מרוצה, ואז כבר יסכים בכל לבו שיהיה לו טוב. וכן אחר שהלה ימות יהיה מוכן לומר עליו את ההספד הנאה ביותר, וידבר עליו דברי שבח שהיה מרביץ תורה גדול והעמיד תלמידים הרבה, ויהיה מוכן בכל לבו לשבח אותו. ורק כל זמן שהלה חי ומצליח את זה אינו יכול לסבול. והנה זהו מידת הנחש ממש.

לכוף את יצרו עדיף

ובראש ובראשונה נצרך שבפועל יתנהג להיפך ממש ממה שהיצר הרע מצווה אותו. ויאזור עוז לשבח ולחזק אותו כסדר, ויחזק את תלמידיו ויאמר להם הנה יש לכם מגיד שיעור נפלא ביותר, וכך יעשה כל דבר לאפוקי מממידת הקנאה. וכן ארז"ל (בבא מציעא לב:): אוהב לפרוק ושונא לטעון - מצוה בשונא דלכוף את יצרו עדיף. והרי נתנו לו מן השמים הזדמנות נאותה כדי לכוף את יצרו, והוא דבר גדול ונשגב.

לא תירתון תרתי גיהנם

ואמנם אם כה יעשה סופו של דבר שיהיה לו הצלחה מן השמים ויסייעוהו מן השמים באופן נשגב ונעלה, באופן שהוא בעצמו יוכח לראות את הצלחתו. וגם יזכה על ידי זה לכבוד גדול, שאותו מגיד שיעור שמצליח יחשיב מאד דבר זה שהוא אינו מקנא בו, וכך יראה שהוא חבר טוב אליו, ויתיעץ אתו בכמה דברים, וכשיהיה לו תוספות קשה ילך לשאול אצלו, ויחזור על הדברים בשמו בעת השיעור, וכך ישתנה כל המצב. ולא כן אם היה מתנהג במידת הקנאה היה מאבד את שני העולמות, וחוף ממה שיהיה לו גיהנם בעולם הזה, עוד היה לו גיהנם גדול הרבה יותר לעולם הבא. וכאשר יתגבר על מידת הקנאה יהיה לו גן עדן בשני העולמות.

ועכ"פ זהו מהותו של עובד ה' שהוא יודע שיש כמה דברים, אלו וכיוצא באלו, שעליהם יעמוד בתוקף, ואת זה לא יניח בשום אופן. ומידה כזאת צריך שיהיה לעובד ה', שיש דברים שאותן לא יניח בשום אופן, ועליהם יניח דגש עיקרי.

כוחות הנפש של האדם מיישראל הם למעלה מהשכל הטבעי

והנה במה שנתבאר ממה שצריך שיהיו בני עלייה ואנשים מרוממים, הנה באמת יכולים לחשוב שאין אלו אלא

שיחת התעוררות לקראת חג השבועות

וכידוע מה שכתב האר"י שמי שיהיה ניעור בליל שבועות לא יארע לו שום נזק בכל השנה, והרי שכל חיי האדם ומאורעותיו וכל ההצלחות של כל השנה תלויים בלילה הזה. ויעזור השי"ת שנזכה לקבל את התורה באהבה ובשמחה וברצון, ושכבר לא יצטרכו לדבר אתנו מן השמים בדברים קשים כגידין, ואך טוב וחסד ירדפנו כל ימי חיינו, ונזכה לביאת משיח ברחמים בב"א.

האדם להרגיל עצמו להיות איש נעלה ומרומם יותר, ולא כפי שהשכל האנושי וכל הצמצומים גוזרים, ואז אכן יזכה לגדול ולהתעלות יותר.

ביומא דשבועתא תליא

וישמע חכם ויוסף לקח, כשנכנסים עתה בשלשת ימי הגבלה, ובוודאי צריכים לשאוב הארות גדולות מאלו הימים, וימים אלו מסוגלים לכל מיני הצלחות.

עמודי המכון:

לע"נ האשה היקרה והחשובה
מרת **אלטע חיי שרה** בת ר' **פנחס** ע"ה
נפ' ח' אדר תשל"ט לפ"ק
ולע"נ בנה היקר והאהוב
הב' **יעקב מנחם** ע"ה בן ר' **יהוקאל ישעי** נ"י
נפ' כ"ב אדר א' תש"ס לפ"ק
ולע"נ האשה היקרה והחשובה
מרת **שרה** ב"ר **אליעזר** ע"ה
נפטרה י' כסליו תשע"ט לפ"ק

תומך השנה:

לע"נ הר"ר **שמואל קלמן** ב"ר **יעקב דוד** ע"ה
נלב"ע ביום שמח"ת שנת תשס"ה לפ"ק

סדר השיעורים

✦ פרשת נשא ✦

בשבוע הבא פרשת נשא
לא יתקיים השיעור הקבוע בליל ד'

בליל שישי יתקיים
סעודת הלולא
של הרה"ק מדאזוואדוב זי"ע
בשעה 8:30

מעדיב כרגיל ואח"כ השיעור הקבוע במסילת ישדים

✦ לזכרון בספר ✦

לעילוי נשמת הרב החסיד
ר' יחזקאל ב"ר דוד ע"ה
נלב"ע ג' סיון

לא הניח אחריו זש"ק

ת.נ.צ.ב.ה

שמחה

עזר ליולדות תולדות יהודה סטיטשין - ב"פ

ברכת מזל טוב

לכבוד הרב החסיד הנעלה, איש חי ורב פעלים, מרביץ תורה לתלמידים הגונים, מקדיש עתותיו לילות וימים בלב ונפש חפצה למען הכלל והפרט, חבר הוועד של אירגונינו "שְׁמֶחָה" הנודע לתהלה

הרה"ח אברהם אשר ישעי'

שפיטצער שליט"א

לרגל השמחה במעונו באירוסיו בנו

החתן המופלג בתו"ש כמר יעקב ני"ו

עב"ג בת הרה"ח יעקב ישכר הלוי שארד שליט"א

בזכות חלקו בעזרתינו לבעלי שמחה, יושפע לו שפע חיים ושמחה ממקור הברכות, ויראה נחת דקדושה מהם ומכל יוצאי חלציו וימלא ה' כל משאלות לבו לטובה

החותמים בברכה

חנוך העניך קאהן ~ יהושע העשיל מאנדל

חברי הוועד

בית המדרש תולדות יהודה דתלמידי סטיטשין
ע"ש כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל זי"ע
1621 61st Street || Brooklyn NY 11204

סדר הזמנים

לחג השבועות הבעל"ט

שבת פרשת במדבר

8:07	הדלקת נרות
8:20	מנחה ערש"ק
12:30	באטע ליל שב"ק
9:30	שחרית שב"ק
8:55	מנחה שב"ק

חג השבועות

12:30	עריכת השולחן ליל א'
4:14	עלות השחר
10:00	שחרית יום א'
7:45	דברי תורה לכבוד החג
8:55	מנחה יום א'
12:30	באטע ליל ב'
9:30	שחרית יום ב'
6:15	תהלים
8:00	מנחה ונעילת החג

הגבאים

וישמחו כל העם בשמחת אמרי נועם

הננו בזה לבשר טוב
אשר בימים אלו אנו חוזרים
ומדפיסים ספר הנפלא

ספר

הראת לדעת

אשר לאור הביקוש הגדול
כמעט תמה ואזלה מן השוק

בשמחה רבה מודיעים אנו בזה
שבשבוע זו ירד למכבש
הדפוס בס"ד
ספר החדש

אוצר גליוני
דברי תורה
תשע"ה

חלק ז'

במסגרת הרחבת פעולות המכון

שכרנו בימים אלו מכונית הדפסה חדשה ומשוכללת

להדפיס הגליונות וקונטרסים בצורה יפה ומהודרת לתועלת אלפי הלומדים

הזדמנות נדירה לנדיבי לב - לכבוד זמן מתן תורתנו:

ניתן כעת לרכוש הזכות של מכונית הדפסה החדשה

ולזכות בכך בכל זכותי הדפסת

מאות אלפי דפים של תורה

שיודפסו בשנים הבעל"ט.

לפרטים נא להתקשר

לר' יהודה שפיטצער

347.628.6055

